

74ste vergadering

Dinsdag 12 mei 1987

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter: Eversdijk

Tegenwoordig zijn 140 leden, te weten:

Aarts, Alders, Van Amelsvoort, Beckers-de Bruijn, Ter Beek, Beinema, J.T. van den Berg, H.J. van den Bergh, Biesheuvel, Blauw, De Boer, Boers-Wijnberg, Bolkestein, De Boois, Borgman, Braams, Buurmeijer, Van de Camp, Castricum, De Cloe, Dales, Dijkstal, Van Dis, Doelman-Pel, Duyn, Eisma, Engwirda, Van Erp, Van Es, Esselink, Eversdijk, Frinking, Frissen, Van Gelder, De Grave, Groenman, Gualthérie van Weezel, Haas-Berger, Van Heemskerck Pillis-Duvekot, Van der Heijden, Van der Hek, Hennekam, Herfkens, Hermans, Hermes, De Hoop Schaffer, Hummel, Huys, Van Iersel, Jabaaïj, Janmaat-Abee, Joekes, Jorritsma-Lebbink, Kamp, Keja, Knol, Koetje, Kohnstamm, Kok, De Kok, Kombrink, Korthals, Kosto, Kraaijeveld-Wouters, Krajenbrink, De Kwaadsteniet, Laning-Boersema, Lankhorst, Lansink, Lauxtermann, Leerling, De Leeuw, Van Leijenhorst, Leijnse, Lilipaly, Linschoten, Mateman, Meijer, Melkert, Van Mierlo, Moor, Moret-de Jong, Van Muiden, Müller-van Ast, Niessen, Van Nieuwenhoven, Nijhuis, Nijland, Van Noord, Nuis, Oomen-Ruijten, Van Otterloo, Paulis, Ploeg, De Pree, Pronk, Reitsma, Rempt-Halmmans de Jongh, Van Rey, Rienks, Roethof, Roosen-van Pelt, Van der Sanden, Schaefer, Schartman, Scherpenhuizen, Smits, Soutendijk-van Appeldoorn, Spieker, Stemerding, Swildens-Rozendaal, Tazelaar, Tegelaar-Boonacker, G.H. Terpstra, Tommel, Van Traa, Tuinstra, Den Uyl, Ter Veld, Veldhoen, Te Veldhuis, Vermeend, Verspaget, De Visser, Van der Vlies, Van Vlijmen, Voorhoeve, Vos,

Vreugdenhil, Vriens-Auerbach, B. de Vries, K.G. de Vries, Wallage, Weisglas, Wiebenga, Wolffensperger, Wolters, Wöltgens, Worrell en Zijlstra,

en de heren Van Dijk, minister van Binnenlandse Zaken, Korthals Altes, minister van Justitie, Van Eekelen, minister van Defensie, mevrouw Smit-Kroes, minister van Verkeer en Waterstaat, mevrouw De Graaff-Nauta, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, mevrouw Korte-van Hemel, staatssecretaris van Justitie, de heren Koning, staatssecretaris van Financiën, Heerma, staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, mevrouw Van Rooy, staatssecretaris van Economische Zaken, en de heer De Graaf, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De **Voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Dolman, Franssen, Gerritse, Stoffelen en Schutte, wegens verblijf buitenslands, de hele week.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **Voorzitter**: Ik constateer met vreugde dat collega Rienks, na geruime tijd afwezig te zijn geweest, weer in ons midden is. Hij is gezond en wel aanwezig, zelfs nog sterker dan vroeger, want hij is nu Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw!

(applaus)

De **Voorzitter**: Ingekomen is de volgende brief:

“Zeer geachte heer Dolman,

In verband met mijn benoeming tot burgemeester van de gemeente Nijmegen met ingang van 16 mei a.s., zal ik per die datum mijn lidmaatschap van de Tweede Kamer neerleggen.

Hoewel ik hoop dat ik nog persoonlijk afscheid zal kunnen nemen van collega's en medewerkers, wil ik ook langs deze weg mijn dank uitspreken voor de ondervonden collegialiteit en met name ook voor de medewerking van de diensten der Kamer.

Ik wens u een nog verder groeiend vermogen tot geïnspireerde debatten, zodat in brede kring het inzicht in de politieke besluitvorming en het respect voor de volksvertegenwoordiging aanwezig zal zijn en blijven.

(w.g.) C.I. Dales.”

Wij wensen mevrouw Dales van harte geluk. Ook wensen wij Nijmegen veel geluk met zijn nieuwe burgemeester.

(applaus)

De **Voorzitter**: Van deze brief is mededeling gedaan aan de minister van Binnenlandse Zaken en aan de Voorzitter van het Centraal Stembureau.

Ik stel voor, deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

Daartoe wordt besloten.

De **Voorzitter**: De overige ingekomen stukken staan op een lijst, die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik ook voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen

Voorzitter

bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

(De lijst is opgenomen aan het eind van deze weekeditie.)¹

Regeling van werkzaamheden

De **Voorzitter**: Het Presidium heeft met eenparigheid van stemmen besloten, te stellen in handen van:

a. de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken:
- de raming der voor de Tweede Kamer in 1988 benodigde uitgaven, alsmede aanwijzing en raming van de middelen (19964);

b. de vaste commissie voor de Buitenlandse Handel:
- het wetsvoorstel Verlenging werkingsduur Wet melding buitenlandse boycotmaatregelen (19965);

c. de vaste commissie voor Welzijn en Cultuur:
- de nota Jeugdvoorlichting over de Tweede Wereldoorlog in relatie tot het heden (19958).

Ik stel aan de Kamer voor, de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid te verzoeken te bevorderen, dat over het door de leden Wolters, G. Terpstra en Gerritse aanhangig gemaakte voorstel van wet 19961 (Verhoging percentage vakantiebijdrage) advies wordt gevraagd aan de Raad van State.

Ik stel voor, aan de orde te stellen en de behandeling ervan toe te voegen aan de agenda van 19, 20 en 21 mei:

- het wetsvoorstel Uitbreiding van de lesgeldregeling tot de groep 16- en 18-jarigen, vervanging van en intrekking van de Lesgeldwet voor boven-17-jarigen alsmede intrekking van de School- en cursusgeldwet 1972 (Les- en cursusgeldwet) (19879).

Overeenkomstig de voorstellen van de Voorzitter wordt besloten.

De **Voorzitter**: Ik bepaal nader, dat het vervolg van de UCV van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de kring van verzekerden niet zal worden gehou-

den op 21 mei a.s. maar op 25 mei van 11.15 uur tot uiterlijk 16.15 uur.

Omdat (her)opening is gevraagd over de moties normkostensysteem, de moties water en de moties jeugdwerkgarantieplan, stel ik voor deze onderwerpen op de agenda te verplaatsen tot na de stemmingen.

Daartoe wordt besloten.

De **Voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Hennekam, die het heeft gevraagd.

De heer **Hennekam** (CDA): Voorzitter! De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken heeft mij verzocht, u te vragen of stuk nr. 19512, voortgang project gemeentelijke bevolkingsadministratie, binnen enkele weken op de agenda kan worden geplaatst.

De **Voorzitter**: Ik zal daartoe morgen een voorstel doen.
Ik geef het woord aan de heer Spieker, die het heeft gevraagd.

De heer **Spieker** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Er is een nieuwe arbeidsvoorzieningswet in voorbereiding. De bedoeling daarvan is, de arbeidsvoorziening onder een tripartiete structuur te brengen. De voorbereiding daarvan is zeer ver gevorderd en wel zover, dat de diverse geledingen die bij die voorbereiding betrokken zijn geweest, daarover nu verder gaan praten. Bij de behandeling van de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben wij een aantal afspraken met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gemaakt. Wij zouden van de minister een brief ontvangen over de stand van zaken. Die brief heeft de minister ons doen toekomen. Wij hebben toen ook besloten dat wij aan de hand van die brief met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een gedachtenwisseling zouden voeren over een aantal zaken die de nieuwe wetgeving betreffen. Het zou logisch geweest zijn, indien de vaste commissie had besloten nadat zij deze brief ontvangen had, een afspraak met de minister te maken. Tot mijn teleurstelling en ook verbazing heeft de commissie anders beslist. Aangezien mijn fractie toch de mening is toegedaan dat een gedachtenwisseling met de minister in deze fase van voorbereiding uiterst

waardevol kan zijn, verzoek ik u om de brief van de minister inzake de nieuwe arbeidsvoorzieningswet op de kameragenda te plaatsen. Helaas, maar er rest mij geen andere mogelijkheid.

De **Voorzitter**: Ik stel voor, aan dit verzoek te voldoen. Ik zal dan over de juiste datum morgen een voorstel doen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het wetsvoorstel **Bepalingen tot de verruiming van het provinciale belastinggebied (19515)**

en over:
- de motie-Leerling over invoering van een pleziervaartuigenbelasting (19515, nr. 15);
- de motie-Van Otterloo over wijzigingen in de verdeelsleutels van het Provinciefonds (19515, nr. 16).

(Zie vergadering van 29 april 1987.)

De heer **Van Otterloo** (PvdA): Voorzitter! Ik verzoek u, de motie op stuk nr. 16 van de agenda af te voeren, aangezien de staatssecretaris heeft meegedeeld daarover te zullen rapporteren bij de volgende begrotingsbehandeling.

De **Voorzitter**: Op verzoek van de heer Van Otterloo stel ik voor, zijn motie (19515, nr. 16) van de agenda af te voeren.

Daartoe wordt besloten.

Het begin van artikel I wordt zonder stemming aangenomen.

In stemming komt het amendement-Hermans (stuk nr. 14).

De **Voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fractie van de VVD voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt het amendement-Van Otterloo (stuk nr. 17,I).

De **Voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de PvdA, de PPR en de PSP voor dit amendement hebben

Voorzitter

gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

Onderdeel A, zoals het is gewijzigd door de aanneming van het amendement-Van Otterloo (stuk nr. 17,I), wordt zonder stemming aangenomen.

In stemming komt het amendement-Schutte (stuk nr. 12).

De **Voorzitter**: Ik constateer, dat dit amendement met algemene stemmen is aangenomen.

Onderdeel B, zoals het is gewijzigd door de aanneming van het amendement-Schutte (stuk nr. 12), wordt zonder stemming aangenomen.

Onderdeel C wordt zonder stemming aangenomen.

Het gewijzigde artikel I wordt zonder stemming aangenomen.

In stemming komt het amendement-Van Otterloo (stuk nr. 17, II).

De **Voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, de VVD, de PPR en de PSP voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen. Artikel II is hiermee vervallen.

Ik stel vast, dat door de aanneming van dit amendement de overige op stuk nr. 17 voorkomende amendementen als aangenomen kunnen worden beschouwd.

Artikel IV, zoals het is gewijzigd door de aanneming van het amendement-Van Otterloo (stuk nr. 17,III), wordt zonder stemming aangenomen.

Artikel V, zoals het is gewijzigd door de aanneming van het amendement-Van Otterloo (stuk nr. 17,IV), wordt zonder stemming aangenomen.

De beweegreden wordt zonder stemming aangenomen.

De **Voorzitter**: Ik geef het woord aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, die het heeft gevraagd.

Staatssecretaris **De Graaff-Nauta**: Mijnheer de Voorzitter! Ik verzoek u om aanhouding van de eindstem-

ming over het onderhavige wetsvoorstel in verband met een technische aanpassing die na aanvaarding van de amendementen noodzakelijk is.

De **Voorzitter**: Ik stel voor, aan dat verzoek te voldoen.

De heer **Castricum** (PvdA): Voorzitter! Is het wel conform de regels in dit huis dat tijdens stemmingen op deze manier door de regering wordt ingegrepen?

De **Voorzitter**: Naar mijn beste weten kan de regering op elk ogenblik schorsing van de beraadslaging vragen, indien de regering nader beraad ter zake wenst. Ik word daarin gesteund door deskundigen, die daarvoor in dit huis zijn aangewezen.

De heer **Castricum** (PvdA): Bij stemmingen is de beraadslaging al gesloten. Er kan dan dus geen schorsing van de beraadslaging gevraagd worden.

De **Voorzitter**: De regering vraagt om aanhouding van de eindstemming. De regering heeft in dit huis een adviserende stem. Ik stel voor, aan het verzoek van de regering te voldoen.

De heer **Castricum** (PvdA): Dit verzoek wordt dus gedaan ter voorkoming van een tweede lezing. Het gebeurt dus spoedshalve.

Staatssecretaris **De Graaff-Nauta**: Er is sprake van een technische aanpassing.

Overeenkomstig het voorstel van de Voorzitter wordt besloten.

In stemming komt de motie-Leerling (19515, nr. 15).

De **Voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, de SGP, de PSP, de RPF en de PPR voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het wetsvoorstel **Nadere wijziging van de Algemene Ouderdomswet en enige andere sociale verzekeringswetten (instelling van een uniforme liquiditeitsregeling voor de**

centrale sociale verzekeringsfondsen alsmede invoering van een overheidsgarantie voor de gerechtigden in alle sociale verzekeringswetten (19586).

(Zie vergadering van 6 mei 1987.)

De artikelen I t/m XII en de beweegreden worden zonder stemming aangenomen.

In stemming komt het wetsvoorstel.

De **Voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fractie van de PvdA tegen dit wetsvoorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het wetsvoorstel **Verandering in de Grondwet van bepalingen inzake de verdediging (19554, R1308).**

(Zie vergadering van 24 maart 1987.)

De **Voorzitter**: Op verzoek van de minister van Binnenlandse Zaken heropen ik de beraadslaging.

Ik heet de minister van Binnenlandse Zaken van harte welkom in ons midden. Het applaus dat zojuist klonk, geldt niet het onderhavige wetsvoorstel, maar het feit dat de minister weer gezond en wel in ons midden is.

Minister **Van Dijk**: Voorzitter! Ik ben wat verrast door deze spontane ontvangst.

De **Voorzitter**: De Kamer was niet voltallig bijeen toen u voor de eerste keer na uw ziekte hier kwam.

Minister **Van Dijk**: Ik vroeg mij ook af of het wetsvoorstel bij acclamatie werd aangenomen, maar ik heb inmiddels begrepen dat het applaus mijn terugkeer in mijn ambt gold. Ik dank u bijzonder hartelijk. Het doet mij een bijzonder groot genoegen in uw midden terug te zijn.

Voorzitter! Over het wetsvoorstel tot verandering in de Grondwet van bepalingen inzake de verdediging zou op 31 maart jongstleden zijn gestemd. Door minister De Koning is evenwel om uitstel verzocht omdat de regering behoefte gevoelde aan

Minister Van Dijk van Binnenlandse Zaken, in gesprek met minister van Eekelen van Defensie en de heer Wiebenga (VVD)

nader beraad. De Kamer heeft met dit verzoek ingestemd. De regering vroeg hierom, omdat de stand van de discussie op dat moment geen aanleiding vormde te veronderstellen dat het wetsvoorstel tot wijziging van de Grondwet gerede kans van slagen in deze Kamer had. Daar de regering het ten eerste zou betreuren indien na een lange voorbereiding — op de geschiedenis daarvan behoef ik nu niet verder in te gaan — het wetsvoorstel alsnog zou sneuvelen, meende zij alle eventuele mogelijkheden om verschillende opvattingen nader tot elkaar te brengen alsnog te moeten onderzoeken.

Voorzitter! Ik moet u meedelen dat het beraad tot op heden, voor zover mij althans bekend is, nog niet tot een volledige oplossing heeft geleid. De Kamer zal, naar ik aanneem, zo dadelijk beslissen over de splitsing van het wetsvoorstel. Minister De Koning heeft reeds te kennen gegeven, een dergelijke gang van zaken — dus met de gesplitste besluitvorming over het voorstel — als "next best" zeer wel aanvaardbaar te achten. Ik deel die mening. Zonder deze uitweg ontstaat straks een situatie waarin er geen winnaars meer zijn, maar alleen nog verliezers.

Voorzitter! Ik zie dan ook met meer dan gewone belangstelling uit naar de beslissing van de Kamer over het splitsingsvoorstel. Wat de uitkomst overigens ook moge zijn, ik acht

verder uitstel voor nader beraad niet langer noodzakelijk. Wat mij betreft, kan deze middag ook over het wetsvoorstel zelf worden beslist.

De Voorzitter: De Kamer heeft besloten, dat direct na de sluiting van de beraadslaging zal worden gestemd.

□

De heer **Wiebenga** (VVD): Voorzitter! Het verheugt de fractie van de VVD en mijzelf in het bijzonder dat wij vanaf heden weer het gemeen overleg mogen voortzetten met deze minister van Binnenlandse Zaken. Wij zijn blij dat hij weer in ons midden is.

Voorzitter! Als indiener van het voorstel tot splitsing maak ik graag van de gelegenheid gebruik, kort te reageren op hetgeen de minister gezegd heeft. Mijn fractie deelt, zoals bekend, niet het standpunt van de fractie van de PvdA inzake de stationering van buitenlandse troepen en alles wat daarmee verband houdt, en de wijze waarop dat in de Grondwet neergelegd zou moeten worden. Mijn fractie heeft echter heel goed begrepen dat het voor de PvdA om een zeer diep gevoelde zaak gaat. Wij vinden dat zeker bij grondwetswijzigingen zo mogelijk de meerderheid van de Kamer respect moet kunnen opbrengen voor een grote minder-

heid. Bovendien vindt mijn fractie het zeer treurig als de gehele defensieparagraaf opnieuw verworpen wordt vanwege bezwaren die bij een aantal kamerleden tegen één artikel leven. Dit was de beweegreden van het voorstel van mijn fractie om de defensieparagraaf in de Grondwet te splitsen.

Voorzitter! Ik doe niet alleen een beroep op de fractie van de PvdA, maar vooral ook op die van het CDA om voor het splitsingsvoorstel te stemmen. Mijn fractie vindt het juridisch en politiek onverantwoord, als de uitkomst van vele jaren praten over de modernisering van de defensiebepalingen in de Grondwet opnieuw eindigt met een resultaat van nul.

□

De heer **De Kwaadsteniet** (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Zoals afgesproken, zal ik ook proberen zo kort mogelijk te spreken. Wij hebben kennis genomen van de ontwikkelingen sinds dinsdag 31 maart jongstleden met betrekking tot het voorstel van rijkswet, dat hier aan de orde is en van wat de minister zojuist gezegd heeft. Het een en ander heeft niet geleid en leidt ook nu niet tot een andere benadering van de fractie van het CDA ter zake.

Het splitsingsvoorstel — het splitsingsrecht is overigens een recht dat met terughoudendheid moet worden gehanteerd — dient in dit geval geen zakelijk politiek doel. Het beoogt in feite de mogelijkheid te bieden het nog bestaande artikel 100 te handhaven, waarvan de gehele Kamer juist meent dat het als verouderd dient te vervallen. Sommigen zouden het artikel niettemin in de Grondwet willen laten staan als een gedenkteken — althans een herinneringsteken — aan een door de Kamer verworpen amendement in de tweede eerste lezing.

Het is naar onze mening geen goede wijze van bezig zijn met de Grondwet. Wij zijn derhalve, gelet op het voorgaande, tegen het voorliggende splitsingsvoorstel.

Het regeringsvoorstel als zodanig, stuk nr. 2, heeft de warme instemming van de fractie van het CDA. Wij zouden het betreuren als het voorstel niet de vereiste meerderheid zou behalen. Wij menen overigens dat het zeer wel mogelijk is, na een eventuele en onverhoopte verworping van het onderhavige regerings-

De Kwaadsteniet

voorstel, nog tijdens deze kabinetsperiode opnieuw een in hoofdzaak gelijk regeringsvoorstel in te dienen, mede gelet op artikel 100.

De beraadslaging wordt gesloten.

In stemming komt het voorstel-Wiebenga c.s. (stuk nr. 8) tot splitsing van het voorstel van wet.

De Voorzitter: Ook voor aanneming van dit splitsingsvoorstel is een meerderheid van twee derden van de uitgebrachte stemmen vereist, zodat wij tot hoofdelijke stemming zullen overgaan.

Voor stemmen de leden:

Worrell, Zijlstra, Alders, Beckers-de Bruijn, Ter Beek, Blauw, Bolkestein, De Boois, Braams, Buurmeijer, Castricum, De Cloe, Dijkstal, Eisma, Engwirda, Van Erp, Van Gelder, De Grave, Groenman, Haas-Berger, Van Heemskerck Pillis-Duvekot, Van der Hek, Herfkens, Hermans, Hummel, Huys, Jabaaij, Joekes, Jorritsma-Lebbink, Kamp, Keja, Knol, Kohnstamm, Kok, Kombrink, Korthals, Kosto, Lankhorst, Lauxtermann, Leijnse, Lilipaly, Linschoten, Meijer, Melkert, Van Mierlo, Moor, Müller-van Ast, Niessen, Van Nieuwenhoven, Nijhuis, Nuis, Van Otterloo, Ploeg, De Pree, Pronk, Rempt-Halmans de Jongh, Van Rey, Rienks, Roethof, Schaefer, Scherpenhuizen, Spieker, Stemerdink, Swildens-Rozendaal, Tazelaar, Tommel, Van Traa, Den Uyl, Ter Veld, Veldhoen, Te Veldhuis, Vermeend, Verspaget, De Visser, Voorhoeve, Vos, K.G. de Vries, Wallage, Weisglas, Wiebenga, Wolffensperger en Wöltgens.

Tegen stemmen de leden:

Aarts, Beinema, J.T. van den Berg, Biesheuvel, De Boer, Boers-Wijnberg, Borgman, Van de Camp, Van Dis, Doelman-Pel, Duyn, Van Es, Esselink, Eversdijk, Frinking, Frissen, Van der Heijden, Hermes, De Hoop Scheffer, Janmaat-Abee, Koetje, De Kok, Kraaijeveld-Wouters, Krajenbrink, De Kwaadsteniet, Laning-Boersema, Lansink, Leerling, De Leeuw, Van Leijenhorst, Mateman, Moret-de Jong, Van Muiden, Nijland, Van Noord, Oomen-Ruijten, Paulis, Reitsma, Roosen-van Pelt, Van der Sanden, Schartman, Smits, Soutendijk-van Appeldoorn, Tegelaar-Boonacker, G.H. Terpstra, Tuinstra, Van der Vlies, Van Vlijmen, Vreugdenhil,

Vriens-Auerbach, B. de Vries en Wolters.

De Voorzitter: Ik constateer, dat 82 leden zich voor en 52 leden zich tegen dit voorstel verklaren.

Aangezien voor een meerderheid van twee derden ten minste 90 stemmen nodig zijn, is het voorstel tot splitsing van het wetsvoorstel verworpen.

Ik wijs de leden erop, dat tekenen van de presentielijst terwijl de stemming gaande is, niet mogelijk is.

In stemming komt het voorstel van rijkswet (stuk nr. 2).

De Voorzitter: Omdat ook daarbij een meerderheid van twee derden vereist is, zal wederom hoofdelijk worden gestemd.

Voor stemmen de leden:

Aarts, Van Amelsvoort, Beckers-de Bruijn, Beinema, J.T. van den Berg, Biesheuvel, Blauw, De Boer, Boers-Wijnberg, Bolkestein, Borgman, Braams, Van de Camp, Dijkstal, Van Dis, Doelman-Pel, Duyn, Eisma, Engwirda, Van Erp, Esselink, Eversdijk, Frinking, Frissen, Groenman, Van Heemskerck Pillis-Duvekot, Van der Heijden, Hennekam, Hermans, Hermes, De Hoop Scheffer, Van Iersel, Janmaat-Abee, Joekes, Jorritsma-Lebbink, Kamp, Keja, Koetje, Kohnstamm, De Kok, Korthals, Kraaijeveld-Wouters, Krajenbrink, De Kwaadsteniet, Laning-Boersema, Lankhorst, Lansink, Lauxtermann, Leerling, De Leeuw, Van Leijenhorst, Linschoten, Mateman, Van Mierlo, Moret-de Jong, Van Muiden, Nijhuis, Nijland, Van Noord, Nuis, Oomen-Ruijten, Paulis, Ploeg, Reitsma, Rempt-Halmans de Jongh, Van Rey, Roosen-van Pelt, Van der Sanden, Schartman, Scherpenhuizen, Smits, Soutendijk-van Appeldoorn, Tegelaar-Boonacker, G.H. Terpstra, Tommel, Tuinstra, Te Veldhuis, Van der Vlies, Van Vlijmen, Voorhoeve, Vreugdenhil, Vriens-Auerbach, B. de Vries, Weisglas, Wiebenga, Wolffensperger en Wolters.

Tegen stemmen de leden:

Worrell, Zijlstra, Alders, Ter Beek, H.J. van den Bergh, De Boois, Buurmeijer, Castricum, De Cloe, Dales, Van Es, Van Gelder, De Grave, Haas-Berger, Van der Hek, Herfkens, Hummel, Huys, Jabaaij, Knol, Kok, Kombrink, Kosto, Leijnse, Lilipaly,

Meijer, Melkert, Moor, Müller-van Ast, Niessen, Van Nieuwenhoven, Van Otterloo, De Pree, Pronk, Rienks, Roethof, Schaefer, Spieker, Stemerdink, Swildens-Rozendaal, Tazelaar, Van Traa, Den Uyl, Ter Veld, Veldhoen, Vermeend, Verspaget, De Visser, Vos, K.G. de Vries, Wallage en Wöltgens.

De Voorzitter: Ik constateer, dat 87 stemmen voor het wetsvoorstel zijn uitgebracht en 52 daartegen. Om een meerderheid van twee derden te halen behoeft het wetsvoorstel 99 stemmen, zodat het is verworpen.

De Voorzitter: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen over de onderwerpen, waarover zojuist is gestemd.

Grondwet

De heer **De Grave** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik moet tot mijn schande erkennen, dat ik mij zo heb gefocust op het luid en duidelijk vermelden van mijn stem, dat ik mij heb vergist. Het was mijn bedoeling om voor dit onderwerp te stemmen.

De heer **Hennekam** (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Wat het wetsvoorstel Bepalingen tot de verruiming van het provinciaal belastinggebied betreft, merk ik op, dat de fractie van het CDA tegen de motie van het lid Leerling over de pleziervaartuigenbelasting heeft gestemd. Zij heeft dat niet gedaan, omdat de fractie zich ten principale wil uitspreken tegen een dergelijke belasting. Wij kennen niet de consequenties van invoering.

Aan de orde zijn de **stemmingen over vier moties**, ingediend in de UCV over de **brieven inzake decentralisatie van de volkshuisvesting (normkostensysteem)**, te weten:

- de motie-De Pree over de invoering van het normkostensysteem (I6736, nr. 28);
- de motie-De Pree over aanscherping van het normkostensysteem (I6736, nr. 29);
- de motie-Lauxtermann over de taak van de provincies (I6736, nr. 30);

Hennekam

- de motie-Duyn over de verantwoordelijkheid van gemeenten (16736, nr. 31).

(Zie UCV 60 van 1 april 1987.)

De **Voorzitter**: Het is mij gebleken, dat deze moties voldoende worden ondersteund.

Mij is verzocht om opening van de beraadslaging. Ik stel voor, aan dit verzoek te voldoen.

Daartoe wordt besloten.

De heer **Lauxtermann** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Tijdens de UCV heb ik een motie ingediend, voorkomend op stuk nr. 30. Nader overleg met de staatssecretaris over die motie heeft mij tot de overtuiging gebracht, dat de uitvoering van deze motie op praktische moeilijkheden stuit. Met name de uitvoering met ingang van 1 januari 1988 lijkt moeilijk te verwezenlijken. Ik heb dan ook gemeend aan de bezwaren van de staatssecretaris tegemoet te moeten komen door wijziging van de motie.

Motie

De motie-Lauxtermann (16736, nr. 30) is in die zin gewijzigd, dat zij thans luidt:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging;

van oordeel, dat het uit oogpunt van decentralisatie niet gewenst is, de hoofdingenieur-directeuren van de volkshuisvesting in de provincies te doen fungeren als budgethouders voor de niet-rechtstreekse gemeenten in het kader van het normkostensysteem;

1. verzoekt de regering, de besturen van de provincies te belasten met de taak van budgethouder voor de niet-rechtstreekse gemeenten;

2. verzoekt de regering voorts, in de memorie van toelichting bij de begroting voor 1988 de Kamer te informeren inzake het harerzijds voorgenomen tijdstip waarop de in onderdeel I bedoelde taak aan de provincies zal worden overgedragen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **Voorzitter**: Naar mij blijkt, wordt deze gewijzigde motie voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 32 (16736).

De heer **Duyn** (CDA): Voorzitter! Ik heb op 1 april j.l. namens de CDA-fractie een motie ingediend waarin de staatssecretaris werd uitgenodigd te onderzoeken of er mogelijkheden waren de grens tussen rechtstreekse en niet rechtstreekse gemeenten in het NKS te verlagen en daarbij ook de mogelijkheid te onderzoeken of hierin een keuzevrijheid aan bepaalde gemeenten gegeven zou moeten worden. Aan het eind van zijn tweede termijn heeft de staatssecretaris beargumenteerd dat hij niet zou willen overwegen bepaalde gemeenten een keuzevrijheid te geven tussen de rechtstreekse en de niet rechtstreekse status. Die argumenten hebben ons overtuigd. Inmiddels is het duidelijk geworden dat een onderzoek naar de mogelijkheid voor verlaging van de grens, ook indien het buitengewoon snel zou plaatsvinden, invoering van het NKS per 1 januari 1988 in gevaar brengt. Immers, de voorlichtingscampagne zal, naar ik heb begrepen, reeds 1 juni aanstaande moeten starten.

Deze overwegingen hebben ons tot de opvatting gebracht dat de door onze fractie ingediende motie gewijzigd dient te worden.

Motie

De motie-Duyn (16736, nr. 31) is in die zin gewijzigd, dat zij thans luidt:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging;

overwegende, dat invoering van het normkostensysteem bij de nieuwbouw in de sociale huursector mede geschiedt uit het oogpunt van decentralisatie;

overwegende, dat het streven naar decentralisatie onder meer tot uitdrukking komt in de verantwoordelijkheid van bepaalde gemeenten om het hun toegewezen budget voor de bouw van sociale huurwoningen zelf te beheren en te verdelen;

van oordeel, dat de gemeenten die

daartoe in staat geacht mogen worden de verantwoordelijkheid dienen te dragen voor het beheer en de verdeling van het hun toegewezen budget;

verzoekt de regering, gemeenten die over de jaren 1985, 1986 en 1987 gerekend een gemiddelde nieuwbouwproductie van 150 woningen of meer hebben, aan te merken als rechtstreekse gemeenten in het normkostensysteem,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **Voorzitter**: Naar mij blijkt, wordt deze gewijzigde motie voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 33 (16736).

De heer **Duyn** (CDA): Mijnheer de Voorzitter! In deze motie is gekozen voor een grens tussen rechtstreekse en niet rechtstreekse gemeenten bij een gemiddeld nieuwbouwwolume in de sociale huursector van 150 woningen over de jaren 1985, 1986 en 1987. De staatssecretaris heeft in de UCV van 1 april benadrukt dat het bij de door hem voorgestelde grens van 200 woningen gaat om een arbitraire grens, waarvoor met het oog op de flexibiliteitsmogelijkheden die de gemeenten hebben binnen het hun toegewezen budget, is gekozen. Wij zijn van mening dat ook bij een grens van 150 woningen voldoende flexibiliteitsmogelijkheden overblijven. Gaarne willen wij de reactie van de staatssecretaris daarop vernemen.

Staatssecretaris **Heerma**: Voorzitter! Tegen de oorspronkelijke motie van de heer Lauxtermann, ingediend en behandeld in de UCV van 1 april over het normkostensysteem, heb ik een aantal bezwaren van praktische en meer principiële aard geopperd. Een van die bezwaren, namelijk dat de invoeringsdatum vaststond, is weliswaar opgeheven, doordat die datum in de gewijzigde motie flexibel wordt en de regering wordt uitgenodigd er in de memorie van toelichting op de begroting 1988 nadere mededelingen over te doen, maar een aantal andere bezwaren blijven bestaan.

In de motie wordt om een ingrijpende beslissing gevraagd. Ik vind dat daar ordelijk naar moet worden gekeken. Vanuit de bestuurlijke

verantwoordelijkheid moet overleg worden gevoerd met provincies en gemeenten, om te polsen hoe erover wordt gedacht, mede gelet op de afspraken in de bestuursakkoorden. In de UCV van 1 april heb ik als hoofdbezwaar genoemd, dat men niet een bepaald deel van een organisatie, in dit geval van de gedeconcentreerde rijksdienst HID volkshuisvesting, kan overdragen aan de provincie. Een structurele benadering is gewenst. Ik heb mijn bereidheid uitgesproken, dit nader te beschouwen, maar dan wel voor de gehele gedeconcentreerde rijksdienst van de volkshuisvesting. Dit bezwaar blijft ook aan de gewijzigde motie kleven.

Mijnheer de Voorzitter! Ik geef de Kamer in overweging, de discussie van gisteren tijdens de UCV over rapporten van de Algemene Rekenkamer inzake de volkshuisvesting bij haar oordeelsvorming over de moties te betrekken. Als ik goed geluisterd heb, was de Kamer van mening, dat enige terughoudendheid aan de dag moet worden gelegd met moties, die dergelijke ingrijpende beslissingen inhouden.

Voorzitter! Ik ben dus bereid in te gaan op het verzoek de overdracht van gedeconcentreerde rijkstaken naar de provincies nader te onderzoeken en daarover te rapporteren. Maar deze motie van de heer Lauxtermann acht ik niet verstandig en ik ontraad derhalve nadrukkelijk aanneming ervan.

Mijnheer de Voorzitter! Vervolgens kom ik aan de gewijzigde motie van de heer Duyn. Een aantal door mij in de UCV genoemde bezwaren zijn door de wijziging ondervangen. Ik heb als grenswaarde voor niet-rechtstreekse en rechtstreekse gemeenten het aantal van 200 woningen verdedigd. Ik heb erop aangedrongen, nu een beslissing te nemen opdat het normkostensysteem per 1 januari kan worden ingevoerd. Ik laat het oordeel over de motie aan de Kamer over.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **Voorzitter**: Ik stel voor, volgende week over de moties te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde zijn de **stemmingen over zeven moties**, ingediend in de UCV over **het Indicatief Meerja-**

renprogramma Water 1985-1989, de nota De waterhuishouding van Nederland, de brief inzake Omgaan met water en de nota Waterverontreinigingsheffingen, te weten:

- de motie-Te Veldhuis/Reitsma over lozingen van zware metalen op rijkswateren (18793, 18968 en 19153, nr. 10);
- de motie-Te Veldhuis over reductie op rijksheffingen voor bepaalde effluentlozingen (18793, 18968 en 19153, nr. 11);
- de motie-Veldhoen/Melkert over waterkwaliteits- en waterkwantiteitsbeheer (18793, 18968 en 19153, nr. 12);
- de motie-Veldhoen/Melkert over zwarte-lijststoffen (18793, 18968 en 19153, nr. 13);
- de motie-Melkert/Veldhoen over het rijkssaneringsprogramma inzake de lozingen van zuurstofbindende stoffen op oppervlaktewateren (18793, 18968 en 19153, nr. 14);
- de motie-Melkert/Veldhoen over experimentele invoering van het waterspoorsysteem (18793, 18968 en 19153, nr. 15);
- de motie-Leerling c.s. over een landelijke voorlichtingscampagne (18793, 18968 en 19153, nr. 16).

(Zie UCV 62 van 6 april 1987.)

De **Voorzitter**: Het is mij gebleken, dat deze moties voldoende worden ondersteund.

Mij is gevraagd om opening van de beraadslaging. Ik stel voor, aan dit verzoek te voldoen.

Daartoe wordt besloten.

De heer **Melkert** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Allereerst wil ik mijn erkentelijkheid uitspreken aan het adres van de minister voor de notitie die zij ons heeft toegezonden met haar commentaar op een aantal moties. Voor dat commentaar was op 6 april geen tijd meer. Over twee moties wil ik nog wat zeggen.

Motie nr. 14 handelt over het rijkssaneringsprogramma inzake de lozingen van zuurstofbindende stoffen. Ik wil mij niet begeven in een discussie over betekenis van de woorden "temporiseren" en "aanpassing". Daar zouden wij nog wel wat tijd aan kunnen besteden. Maar ik stel nu vast dat de minister in

die zin in de geest van de motie heeft gesproken dat verdere vertragingen in het rijkssaneringsprogramma niet worden voorzien. Daarom wil ik mede namens collega Veldhoen de motie intrekken.

De **Voorzitter**: Aangezien de motie-Melkert/Veldhoen (18793, 18968 en 19153, nr. 14) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De heer **Melkert** (PvdA): Ik kom op de motie nr. 10, ingediend door de heren Te Veldhuis en Reitsma inzake het opleggen van een rijksheffing voor lozingen van zware metalen op rijkswateren. Zoals wij in het debat al naar voren hebben gebracht, is mijn fractie al enige tijd geleden tot de overtuiging gekomen dat er voldoende evidentie bestaat om tot de invoering van een dergelijke heffing te besluiten. Wij hebben op 6 april echter ook geconstateerd, dat CDA en VVD een andere orde van procederen hebben voorgesteld en wij hebben reeds toen onze bereidheid uitgesproken om daarmee akkoord te gaan, opdat in een iets later stadium in meer uitgebreide zin over deze kwestie, aan de hand van de in de motie gevraagde notitie, zou kunnen worden gesproken.

De minister heeft bij die gelegenheid niet erg ruimhartig toegezegd dat die notitie voor 29 oktober 1988 om 16.00 uur door de Kamer zou zijn ontvangen. In haar nieuwe stuk is zij inmiddels al naar eind 1988 opgeschoven, maar wel op grond van een argumentatie die ons niet lijkt te liggen in het kader van de vraag: doen wij nu wat met die zware metalen of niet? Er wordt een heel ander argument naar voren gehaald, nl. de herstructurering van de heffingen. Op zichzelf is dat wel begrijpelijk, maar daaraan zouden vele andere argumenten gekoppeld kunnen worden. Wij zijn daardoor niet overtuigd. Wij doen dan ook een beroep op de minister om alsnog haar toezegging aan de Kamer in die zin te herzien dat wij toch nog dit jaar in staat zullen zijn daarover te spreken op grond van een voor het zomerreces ingediende notitie. Ik ga er daarbij wel van uit dat zij goed begrepen heeft wat de heer Te Veldhuis ook ter toelichting van zijn motie heeft bedoeld, nl. dat "op korte termijn" voor het zomerreces zou moeten betekenen.

De heer **Leerling** (RPF): Mijnheer de Voorzitter! De minister heeft een motie die ik samen met de collega's Veldhoen, Lankhorst en J. van den Berg heb ingediend, als overbodig betiteld. Die motie handelde over een eventuele voorlichtingscampagne gericht op een zuiniger beheer en gebruik van grond- en oppervlaktewateren. De minister zei dat zij bereid was in contact te treden met haar collega's van VROM en Landbouw en Visserij om te bezien of aan een dergelijk verzoek van de Kamer uitvoering kan worden gegeven. Ik gun haar uiteraard graag de tijd om dat overleg te voeren en stel daarom voor, mijn motie op nr. 16 thans van de agenda af te voeren en aan te houden tot de eerstvolgende begrotingsbehandeling van Verkeer en Waterstaat. Dan kunnen wij bekijken hoe ver de minister gevorderd is. Misschien dat zij de Kamer daarover ondertussen kan rapporteren.

De **Voorzitter**: Op verzoek van de heer Leerling stel ik voor, zijn motie (18793, 18968 en 19153, nr. 16) van de agenda af te voeren.

Daartoe wordt besloten.

De heer **Te Veldhuis** (VVD): Voorzitter! Ik wil een enkele opmerking maken over motie nr. 11. Ik heb de Handelingen nog eens zorgvuldig nagelezen, met name de pagina's 37 en 38. De discussie in de UCV opnieuw overwegende en met name ook gelet op de brief die de minister op 7 mei jl. over de moties heeft geschreven, geven mij de indruk dat de minister qua intentie volledig tegemoet is gekomen aan de VVD-wens om de in de motie genoemde beleidsinconsistentie op te heffen en om de gevraagde substantiële reductie ook aan te brengen. In die UCV heeft de minister zelfs over 50% gesproken. Ik wil de motie dan ook graag aanhouden om te bezien of de ondersteuning van haar beleid, zoals de minister deze motie betitelde, ook feitelijk in beleidsdaden zal worden omgezet.

De **Voorzitter**: Op verzoek van de heer Te Veldhuis stel ik voor, zijn

motie (18793, 18968 en 19153, nr. 11) van de agenda af te voeren.

Daartoe wordt besloten.

De heer **Melkert** (PvdA): Voorzitter! De heer Te Veldhuis heeft de reactie van de minister gelezen op de motie op nr. 10 en de termijn die zij heeft aangeduid; voor eind 1988. Spoor dat met zijn opvatting dat het voor het zomerreces van dit jaar zou moeten?

De heer **Te Veldhuis** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! De heer Melkert noemt voorjaar 1988, maar hij bedoelt waarschijnlijk het najaar 1988. De discussie van 6 april was duidelijk, evenals de intentie van de VVD-fractie. Wij willen het liefst voor de zomervakantie van dit jaar op basis van een notitie discussiëren. Wij waren nog niet zo ver dat wij zeiden: er moet een heffing komen. Er doen zich nu een aantal valabele overwegingen voor aan de hand waarvan een intensieve discussie gevoerd kan worden.

De minister noemde tijdens de UCV een aantal redenen waarom zij niet in staat was een dergelijke notitie te produceren. Wij hebben gezegd — en dat weet de heer Melkert — dat wat ons betreft alvast over een gedeelte kan worden gediscussieerd, maar de minister heeft in haar brief van 7 mei en tijdens de discussie aangegeven dat men op het departement nog niet klaar is met de definitieve afweging.

Ik stel vast dat de VVD-fractie het liefst voor de zomer de notitie had ontvangen om zo spoedig mogelijk tot de discussie over te gaan. Wanneer de minister echter een dergelijke notitie niet kan produceren — en nogmaals, zij geeft in haar brief een aantal overwegingen daarvoor — heeft het weinig zin om aan een dood paard te trekken.

De motie leggen wij zo uit dat de datum van oktober 1988 die de minister noemt als een uiterste moet worden beschouwd. Overigens is de minister tijdens de discussie al teruggekomen van de opmerking dat de notitie pas bij de derde nota over de waterhuishouding zou komen. Op dat punt is anderhalf jaar vervroeging opgetreden. Zij kwam ons op dat punt al tegemoet. De "korte termijn"

willen de indieners van de motie zo uitleggen dat die beschouwd wordt als uiterlijk oktober 1988, maar liever veel eerder. Dat blijft de intentie van de VVD-fractie. Wij zullen de minister angstvallig blijven volgen bij haar vorderingen op dit punt, bij voorbeeld bij de komende begrotingsbehandeling of bij eventuele UCV's die naar aanleiding daarvan worden gehouden.

De heer **Melkert** (PvdA): Dan moet ik toch vaststellen dat de ferme taal die de heer Te Veldhuis op 6 april gebruikte — hij zei namelijk dat er een notitie moest komen, al of niet vergezeld van een standpunt, het mocht ook een notitie met overwegingen zijn — nu niet meer gebezigd wordt. Hij doet dit op basis van argumenten die wij ook op 6 april hebben gehoord. Wat dat betreft, is er dus niets nieuws onder de zon.

De heer **Te Veldhuis** (VVD): Daarom begon ik met de opmerking dat ik de Handelingen nog eens zorgvuldig heb nagelezen en dat ik de argumenten die de minister in haar brief van 7 mei gaf nog eens zorgvuldig heb gewogen. Wanneer blijkt dat redelijkerwijze een notitie op dat moment niet beschikbaar is, omdat een aantal zaken kennelijk nog fundamenteel onderzocht moet worden, dan heeft het weinig zin om de datum zo te fixeren als ik toen deed. Kortom, aan een dood paard hoef je niet hard te trekken. Het blijft echter onze intentie om nog voor oktober 1988 van de minister een dergelijke notitie te ontvangen, zodat wij zo snel mogelijk duidelijkheid over dit onderwerp krijgen.

Minister **Smit-Kroes**: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil nog een opmerking toevoegen aan de interventies van de heren Melkert en Te Veldhuis. Het spreekt vanzelf — en ik heb dat ook in eerdere debatten onderlijnd — dat er zo spoedig mogelijk een notitie op tafel komt. Ik wil mij tot het uiterste inspannen om dit in ieder geval dit jaar te realiseren. Het is wishful thinking om te menen dat dit voor het zomerreces kan. Dat is vanaf nu nog anderhalve maand en dat redden wij gewoon niet. Het wordt dus zo snel als mogelijk.

Ik heb er behoefte aan hieraan toe te voegen, hoewel ik de zorgen van de beide afgevaardigden compleet

deel, dat het in hun geest is wanneer wij hierbij de totaalproblematiek bekijken. Wanneer wij er een stukje uitpakken, lopen wij het gevaar dat wij andere wezenlijke zaken — en ik doel dan op de diffuse lozingen — op een onoverzichtelijk tijdspad schuiven. De Kamer mag ervan overtuigd zijn dat wij ten aanzien van de drie "probleemgevallen", mijn verantwoordelijkheid ten aanzien DSM, Windmill en Tiofine, via de vergunningen de zaak op scherp zetten en dat de lijn voor de bedrijven duidelijk is.

Als dat zo is, denk ik dat wij allen hetzelfde willen. Ik zeg hier nogmaals toe dat de notitie zo snel mogelijk, in ieder geval voor het eind van het jaar, bij u op tafel ligt.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **Voorzitter**: Ik stel voor, volgende week over de moties te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde zijn de **stemmingen over vier moties**, ingediend bij de behandeling van de **voorlopige voorziening voor het Jeugdwerkgarantieplan**, te weten:

- de motie-Moor over doorstroming van deelnemers aan jeugdwerkgarantieplannen (19700-XV, nr. 83);
- de motie-Moor over het uurloon van deelnemers aan gemeentelijke werkgelegenheidsinitiatieven (19700-XV, nr. 84);
- de motie-Franssen c.s. over de marktsector en jeugdwerkgarantieplannen (19700-XV, nr. 86);
- de motie-Groenman/Moor over de totale omvang van gemeentelijke jeugdwerkplannen (19700-XV, nr. 87).

(Zie vergadering van 6 mei 1987.)

De **Voorzitter**: Mij is gevraagd om heropening van de beraadslaging. Ik stel voor, aan dit verzoek te voldoen.

Daartoe wordt besloten.

De **Voorzitter**: Het woord is aan de heer Nijhuis, bij afwezigheid van de heer Franssen.

□

De heer **Nijhuis** (VVD): Voorzitter! Zoals u al zei, is de heer Franssen

buitenslands. Hij heeft mij gevraagd, uiteraard op mijn naam, een gewijzigde motie in te dienen. Dit betreft de motie op stuk nr. 86.

Motie

Door de leden Nijhuis, Franssen, Schutte, Van der Vlies en Groenman wordt, onder intrekking van de motie-Franssen c.s. (19700-XV, nr. 86), de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging;

overwegende, dat het mede gelet op de groei van de werkgelegenheid in de marktsector ongewenst is, deze sector buiten het Jeugdwerkgarantieplan te houden;

voorts overwegende, dat de tijdelijke voorziening gemeentelijke werkgelegenheidsinitiatieven voor jongeren een poging is om in te spelen op een aantal initiatieven uit de samenwerking;

van oordeel, dat indien in de in te dienen plannen de betrokkenheid van de marktsector is geregeld dergelijke gemeentelijke initiatieven niet dienen te worden gefrustreerd;

verzoekt de regering, bij de toetsing van de gemeentelijke plannen hierop geënte plaatselijke initiatieven niet te blokkeren, indien de desbetreffende arbeidsplaatsen in de particuliere sector op verdringing van reguliere arbeid en concurrentievervalsing worden getoetst,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **Voorzitter**: Naar mij blijkt, wordt deze motie voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 89 (19700-XV).

De heer **Nijhuis** (VVD): Voorzitter! Tijdens uitgebreide commissievergaderingen hebben wij al veel eerder gedebatteerd over werkgelegenheidsplannen. De VVD-fractie heeft daarbij erop gewezen dat er nogal wat lokale initiatieven spontaan ontstaan op het gemeentelijke niveau. Gemeenten, non-profit-organisaties en bedrijfsleven, zoals de plaatselijke ondernemersorganisaties, ontwikkelen soms gezamenlijk een werkgelegenheidsplan. Daarbij

worden zij evenwel belemmerd door de bestaande regelgeving.

Welnu, wij hebben in de motie tot uitdrukking willen brengen dat dit soort gezamenlijke initiatieven niet door de regelgeving mag worden geblokkeerd. Dit betekent niet dat wij van mening zijn dat nu heel actief allerlei plannen op het terrein van het jeugdwerkgarantieplan moeten worden geëntameerd van de zijde van de marktsector. Het gaat echter om het niet-blokkeren van gezamenlijke initiatieven. Uiteraard moet men daarbij een aantal randvoorwaarden in acht nemen, zoals de concurrentievervalsing. Ook noem ik het niet verdringen van reguliere arbeid. Het moet dus om additionele werkgelegenheid gaan.

□

De heer **Moor** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Tijdens de behandeling van de tijdelijke voorziening voor het jeugdwerkgarantieplan heb ik namens mijn fractie een motie ingediend, waarin de regering werd verzocht, de regeling zodanig aan te passen dat jongeren op een JWG-plaats het normale uurloon zouden verdienen, en wel tot een maximum van het minimum jeugdloon. Mijn fractie vindt een dergelijk standpunt nog steeds het beste. Zij zal, wanneer een definitieve regeling voor het jeugdwerkgarantieplan in deze Kamer wordt behandeld, daarop zeker terugkomen. Dit soort plannen kunnen namelijk alleen maar slagen, als jongeren een redelijke rechtspositie hebben.

Aangezien ik in de tussentijd heb geconstateerd, dat mijn motie geen meerderheid zal halen in deze Kamer, heb ik geprobeerd een compromis te bereiken met andere fracties. Ik denk dat ik daarin geslaagd ben. Derhalve trek ik eerst de motie op stuk nr. 84 in. Daarvoor in de plaats dien ik een nieuwe motie in.

De **Voorzitter**: Aangezien de motie-Moor (19700-XV, nr. 84) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Motie

Door het lid Moor wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

Moor

gehoord de beraadslaging;

overwegende, dat de tijdelijke voorziening gemeentelijke werkgelegenheidsinitiatieven voor jongeren alleen dan kans van slagen heeft, indien jongeren in staat worden gesteld een redelijk inkomen te verdienen;

verzoekt de regering, het in de genoemde regeling neergelegde maximum met betrekking tot het te werken aantal uren zodanig te wijzigen dat 18-, 19- en 20-jarigen in staat worden gesteld een loon te verdienen gelijk aan de RWW-uitkering voor werkloze jongeren, niet thuis-inwonend,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **Voorzitter**: Naar mij blijkt, wordt deze motie voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 90 (19700-XV).

De heer **Moor** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Als deze motie wordt aangenomen, zullen 18- en 19-jarige uitwonende jongeren niet naar de bijstand hoeven voor een uitkering in aanvulling op wat zij verdienen met het jeugdwerkgarantieplan. Bovendien komt met deze motie voor thuiswonende jongeren een betere beloning tot stand dan met de plannen van het kabinet.

□

Staatssecretaris **De Graaf**: Mijnheer de Voorzitter! Nu er een heropening is van de beraadslaging over de tijdelijke voorziening in het kader van de jeugdwerkplannen bij gemeenten, maak ik van de gelegenheid gebruik om een kanttekening te plaatsen bij de motie op stuk nr. 83. Deze motie stond nu niet ter discussie, maar vorige keer hebben wij er wel uitvoerig over gediscussieerd. Ik heb al gezegd dat ik deze motie op zichzelf beschouw als een ondersteuning van ons beleid. Ik heb echter moeite met het dictum, omdat er woorden worden gebruikt als "wordt geregeld". Bij een interventie van de heer Schutte werd toen gezegd dat ik alleen maar actief hoefde te zijn in de richting van de Stichting van de Arbeid om afspraken te maken. Als er geen afspraken worden gemaakt, hoeft men zich ook geen zorgen te maken, zo was de mededeling. Mijn bezwaren veranderden toen enigszins.

Ik heb echter nog eens verder gelezen. In de motie wordt gesproken over afspraken in de Stichting van de Arbeid waarbij doorstroming van deelnemers aan jeugdwerkplannen naar reguliere banen in het bedrijfsleven wordt geregeld. Deze zaken worden niet geregeld in de Stichting van de Arbeid. De Stichting van de Arbeid kan hooguit aanbevelingen doen. Zij kan hooguit een intentieafspraken maken. In die zin heb ik bezwaar tegen het gestelde in de motie. Als de motie echter is bedoeld als ondersteuning van ons beleid in de richting van de Stichting van de Arbeid, dan heb ik tegen aanvaarding ervan op zichzelf geen bezwaar. Ik voeg er direct aan toe dat de motie dan in feite overbodig is.

De heer **Moor** (PvdA): Voorzitter! Ik kan deze uitleg van de staatssecretaris wel volgen. Ik maak er echter bezwaar tegen dat de staatssecretaris deze motie beschouwt als een ondersteuning van zijn beleid. Tijdens de behandeling van het jeugdwerkgarantieplan heb ik nadrukkelijk gezegd dat op spreekbeurten etc. werkgevers wel eens wordt verweten dat zij niet al te hard meewerken aan plannen van de overheid. In de Stichting van de Arbeid heeft het kabinet zich echter nooit boos gemaakt. Werkgevers zijn nooit echt onder druk gezet. Ik vind mijn motie niet een ondersteuning van het beleid van de staatssecretaris. De motie is een aansporing voor de regering om werkgevers te laten meewerken aan plannen van de rijksoverheid.

Staatssecretaris **De Graaf**: Voorzitter! Ik denk dat dit een herhaling wordt van de discussie — gevoerd tijdens het mondeling overleg — over de vraag: wat heeft de overheid in de richting van de Stichting van de Arbeid gedaan? De heer Moor en ik blijven op dit punt van mening verschillen. Ik heb een kanttekening geplaatst bij zijn motie op stuk nr. 83, vanwege de bewoordingen in het dictum. Het zal de heer Moor bekend zijn dat de Stichting van de Arbeid op dat punt gewoon niet verder kan gaan.

Ik kom nu bij motie stuk nr. 86 die thans gewijzigd is in nr. 87. In deze motie is de verandering aangebracht dat als er plannen liggen van de gemeenten, waarin ook de marktsector is opgenomen, die zaak niet

wordt geblokkeerd indien de desbetreffende arbeidsplaatsen in de particuliere sector op verdringing, reguliere arbeid en concurrentievervalsing worden getoetst. Mijn bezwaren tegen deze motie blijven ook nu bestaan. Als je dit zou doen, zou je in de huidige regeling toch weer een vrij fundamentele verandering moeten aanbrengen. Dat kan niet anders, omdat de huidige regeling daarin niet voorziet. De toetsingscriteria moeten worden uitgewerkt en een toetsingsstructuur moet worden gemaakt. Dat lijkt mij bezwaarlijk. Dat werkt eerder contraproductief voor een vlotte afdoening van de gang van zaken. Ik blijf bij mijn toezegging die ik heel nadrukkelijk heb gedaan om niet op voorhand de markt uit te sluiten en om daarover nog een discussie met de Kamer te voeren. Dat geldt niet alleen voor de definitieve regeling, maar ook voor de tijdelijke voorziening als zou blijken dat wij de 4.000 plaatsen niet halen. Ik wijs erop dat het aantal gemeenten dat deelneemt, inmiddels belangrijk is uitgebreid, namelijk tot 85. Op het meetmoment, te weten 11 mei j.l., zijn al 2.000 plaatsen gehaald, zodat ik goede hoop heb dat wij de beoogde 4.000 plaatsen zonder meer kunnen bereiken. De toezeggingen die ik hierover heb gedaan, blijven staande. Om die reden heb ik bezwaren tegen de hergeformuleerde motie op stuk nr. 87.

Ditselfde geldt ook voor de nieuw door de heer Moor geformuleerde motie over een eventueel verder gaan dan 19 uur. Ik heb ik gezegd, waarom wij kiezen voor 19 uur, namelijk om zoveel mogelijk plaatsen te kunnen bereiken en bovendien om de zaak eenvoudig te houden. Ook wat dit betreft, blijft mijn toezegging gelden dat als zou blijken dat de tijdelijke voorziening niet in voldoende mate het doel wat wij voor ogen hebben, bereikt, ik ook op dit onderdeel tot een heroverweging bereid ben voor 1 juli van dit jaar. Als deze motie zou worden uitgevoerd, wordt een en ander vrij ingewikkeld, omdat zij er in feite op neerkomt dat het aantal uren van de betrokkene personen dan afhankelijk wordt van de leeftijd van de persoon, omdat afhankelijk van de leeftijd de hoogte van de RWW-uitkering varieert. Dat wordt een vrij gedifferentieerde invulling van het aantal arbeidsplaatsen. Dat is mijns inziens slecht passend in de huidige

regeling. Het maakt het alleen maar erg ingewikkeld. Als je op deze punten de regeling, die al geldt vanaf 15 maart, zou veranderen, dan moet men de gemeenten die al plannen hebben ingediend ook weer de gelegenheid bieden tot aanpassing. Dat wordt, bestuurlijk gezien, een niet goede zaak. Vandaar dat ik meen, aanneming van deze motie te moeten ontraden.

□

De heer **Nijhuis** (VVD): Voorzitter! Ik dank de staatssecretaris voor zijn antwoord. Ik beluisterde in zijn betoog toch weer enigszins een beschuldigende ondertoon, alsof deze motie zou leiden tot vertraging. Ik hecht eraan, op te merken dat ik reeds twee jaar geleden tijdens de UCV over het werkgelegenheidsbeleid heb aangedrongen op een zodanige regelgeving, dat de gezamenlijke lokale initiatieven van overheid en bedrijfsleven te zamen in diverse gemeenten mogelijk worden gemaakt. Toen heeft minister De Koning de toezegging gedaan dat hij daarvoor zou zorg dragen. Met andere woorden: dat die toezegging niet is waar gemaakt, werkt vertragend, en niet de motie die wij hebben ingediend.

□

De heer **Moor** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik ga niet in op de argumenten die de staatssecretaris heeft gebruikt tegen mijn vorige motie en nu ook weer tegen deze motie. Ik maak er echter echt bezwaar tegen dat de minister zegt dat als deze motie wordt aangenomen, het gehele Jeugdwerkgarantieplan vertraagd zal worden. Kijk, dat is onze schuld niet. Het kabinet roept al anderhalf jaar dat het komt met een jeugdwerkgarantieplan. Dat is niet gerealiseerd. Vervolgens stuurt de staatssecretaris plotseling een voorlopige regeling het land in. Hij heeft nog niet eens de beleefdheid gehad die ook naar de Kamer te sturen. In de vaste commissie voor Sociale Zaken hebben wij daarom moeten vragen. Ik vind dat het verwijt niet aan ons gericht mag worden. Dan had de staatssecretaris de Kamer maar eerder moeten inschakelen, ook bij de voorlopige regeling.

Ik merk nog iets op over de gewijzigde motie van de VVD. In mijn

bijdrage van 14 dagen geleden heb ik gezegd, dat vooral vanwege het feit dat in de voorlopige regeling geen toetsing is opgenomen op verdringing en concurrentievervalsing, wij geen voorstander zijn van toepassing in de particuliere sector. Nu de motie zodanig is gewijzigd dat wel degelijk het aspect van de toetsing op verdringing van betaalde arbeidsplaatsen en op concurrentievervalsing is opgenomen, kan mijn fractie die nu wel steunen.

□

Staatssecretaris **De Graaf**: Mijnheer de Voorzitter! Ik aanvaard ons deel van de verantwoordelijkheid voor de vertraging van de realisering van met name het definitieve jeugdwerkgarantieplan. De heren Nijhuis en Moor hebben daarop ook de aandacht gevestigd. Ik wijs er wel op dat die vertraging met name verband houdt met het feit dat wij ontdekt hebben dat er een verandering van de wetgeving nodig is om te komen tot een definitieve invulling. Juist toen dat werd vastgesteld, hebben wij gemeend niet verder te moeten vertragen. Toen zijn wij met een tijdelijke voorziening gekomen om de motivatie bij mensen om iets te doen niet weg te nemen. Dat gebeurde niet "plotseling" zoals de heer Moor zei, maar echt bewust. Er werd ingespeeld op de bestaande plannen om zo snel mogelijk iets te kunnen realiseren. Gezien de getallen zijn wij daarin naar mijn mening vrij goed geslaagd. Nogmaals, die discussie is niet plotseling gevoerd. In het debat hier begin maart over het sociaal- en financieel-economisch beleid hebben wij heel duidelijk deze tijdelijke regeling invulling gegeven.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **Voorzitter**: Ik stel voor, volgende week over de moties te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de **interpellatie-Van Es**, gericht tot de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken, **over de inval bij het weekblad Bluf!**.

Tot het houden van deze interpellatie is verlof verleend in de vergadering van 7 mei 1987.

(De vragen zijn opgenomen aan het eind van deze weekeditie.)²

□

Mevrouw **Van Es** (PSP): Voorzitter! Op 29 april jongstleden is een 45-koppige politie-eenheid een pand aan de Van Ostadestraat in Amsterdam binnengestormd om vervolgens het daar gevestigde redactielokaal van het weekblad Bluf!, de ruimtes van het drukkerij De Raddraaier en het restaurant De Schele Kip te doorzoeken. De buit is niet mis. In beslag genomen zijn: de voor verzending klaar liggende oplage van Bluf!, nr 267, adreswikkels, een bijlage over het Joods Historisch Museum, correspondentie, telefoonklappers, een logboek en typemachines. Van De Raddraaier is het negatieven- en platenarchief en de papiermand meegenomen. Maar de vrijgehouden cellen op het politiebureau Van Leijenberglaan bleven leeg. Gearresteerd op verdenking van het openbaar maken van staatsgeheimen, dan wel de medewerking daaraan zijn een jongen van 18 jaar die hielp vouwen, een vrouw van 50 jaar die een stuk over de Tweede Wereldoorlog zat te schrijven en een jongen die in het restaurant De Schele Kip zat te eten, naar het schijnt met dronkint aan zijn vingers. Allen zijn spoedig vrijgelaten. De minister zou later tegenover de pers verklaren dat hier ernstige strafbare feiten zijn gepleegd.

Voorzitter! Hebben wij hier te maken met een canard — ondanks een grootscheepse inval is de publikatie niet tegengehouden, integendeel — een weloverwogen uitgedeelde tik, of is het een BVD-achtige inbeslagname? Merkwaardigerwijs bestaat Bluf! voor het openbaar ministerie helemaal niet. Op verzoek van de raadsvrouw heeft de raadkamer vorige week besloten dat de adreswikkels en de bijlage over het Joods-historisch museum terugkunnen naar Bluf!. Maar de officier van justitie zegt dat hij niet weet aan wie hij de spullen moet teruggeven. Voor hem bestaat Bluf! niet, ondanks dat er een adres is, dat er huiszoeking gedaan kan worden, dat er een blad uitgegeven wordt en dat er een gironummer is. Dit is voor de raadkamer genoeg om Bluf! als juridisch bestaand te erkennen.

In Nijmegen was er naar aanleiding van kraakrellen heel wat minder nodig om artikel 140 van het

Mevrouw van Es (PSP)

Wetboek van Strafrecht toe te passen en een rechtspersoon te veronderstellen bij een willekeurig groepje mensen. Om daar een rechtspersoon uit te construeren, kostte het openbaar ministerie geen moeite. De vergelijking met het gebeurde in Nijmegen leert mij dat het openbaar ministerie handelt zoals het haar blijkbaar uitkomt. Met Bluf! wordt een prestigeslag aangegaan die te kinderachtig voor woorden zou zijn, als het hier niet om een politieke intimidatiepoging ging.

Wij hebben te maken met preventief overheidsoptreden zonder controle. Aangezien het de media betreft, gaat het om preventieve censuur; een aanslag op de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van drukpers. Het zou mij namelijk verbazen als het openbaar ministerie tot verdere vervolging overgaat. Het zou om het publiceren van een staatsgeheim gaan. Dat valt met dit lichtbeschimmelde stuk uit 1981, zoals De Groene Amsterdammer het uitdrukte, toch niet echt vol te houden. Het kwartaalverslag zegt vooral iets over de binnenlandse veiligheidsdienst, zijn opvattingen en over de werkwijze zelf. Daarom vind ik de openbaarmaking buitengewoon belangwekkend.

Wat blijkt namelijk? De BVD heeft bij voorbeeld in het hoofdstuk "op weg naar een progressieve meerderheid" nota bene onder het kopje

"antidemocratische stromingen" de dialoog van Driebergen, een praatclub van mensen uit het gehele linkse spectrum van de PvdA en de FNV tot en met de PSP, de PPR en de CPN in kaart gebracht. Ik maak hier de grootst mogelijk bezwaren tegen. Het is eigenlijk ook wrang om te bedenken dat de toenmalige verantwoordelijke minister van Binnenlandse Zaken, de heer Van Thijn, het idee van een progressieve meerderheid blijkbaar zo angstaanjagend vond, dat hij zijn eigen partijgenoten liet bespioneren in diverse organisaties.

Wat bij diverse eerdere debatten over de werkwijze van de BVD met betrekking tot de vredesbeweging al bleek, blijkt nu te gelden voor geheel links. Zoals de BVD — naar eigen zeggen — de gehele vredesbeweging in de gaten moest houden om eventuele infiltratie van radicale types te kunnen opsporen, zo blijkt ook de werkwijze ten aanzien van de CPN voor 1982 en geheel links te zijn geweest. De minister van Justitie heeft inmiddels gezegd dat de BVD ook extreem rechts in de gaten houdt. Betekent dit dat ook geheel rechts vanaf het midden in de gaten wordt gehouden om eventueel de infiltratie van extreem rechts te kunnen opsporen. Ik denk hierbij aan VVD-bijeenkomsten.

Voorzitter! Ten eerste is de openbaarmaking van dit kwartaal

overzicht naar mijn mening geen strafbaar feit. Het zou een gewoonte moeten worden. Ten tweede moet het in beslag genomen materiaal van Bluf! en van drukkerij De Raddraaier terug. Ten derde moet worden afgezien van vervolging van Bluf! en andere media — laten wij dat niet vergeten — die gegevens uit het kwartaaloverzicht hebben gepubliceerd.

□

Minister **Van Dijk**: Voorzitter! Mevrouw van Es heeft zeven vragen gesteld. Ik zal de eerste, de tweede, de zesde en de zevende beantwoorden. Mijn ambtgenoot van Justitie zal de overige vragen beantwoorden.

De eerste vraag luidt of inmiddels bekend is hoe het kwartaaloverzicht uit 1981 van de BVD is uitgelekt. In het belang van het onderzoek moet ik mij beperken tot de mededeling dat bekend is van waar het bij Bluf! aangetroffen BVD-kwartaaloverzicht afkomstig is. Ik ben bereid, zonodig te gelegener tijd de vaste commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten over de uitkomst van het onderzoek nader in te lichten.

In de tweede vraag wordt ik verzocht aan te geven waaruit het staatsgeheime karakter van het kwartaaloverzicht werkelijk bestaat.

Voorzitter! Kwartaaloverzichten van de BVD bevatten wel haast per definitie gegevens die in het belang van de staat geheim dienen te blijven en dus vallen onder de werking van de artikelen 98 en volgende van het Wetboek van Strafrecht. Dit geldt ook en nog steeds voor het onderhavige kwartaaloverzicht dat uit 1981 stamt. Dat dit kwartaaloverzicht nu in de publiciteit is gebracht, acht ik zeer betreurenswaardig. Bepaalde organisaties en personen krijgen hierdoor een hoeveelheid informatie in de schoot geworpen, waaruit zij conclusies kunnen trekken over bij voorbeeld het kennisniveau van de BVD met betrekking tot de door hen ondernomen activiteiten, waarmee zij hun voordeel kunnen doen, uiteraard ten koste van het belang van de veiligheid van de staat.

Ik wil mij beperken tot dit voorbeeld om aan te geven dat kwartaaloverzichten van de BVD — ook het onderhavige — zeer terecht vertrouwelijk zijn gerubriceerd. Dit oordeel is ook onderschreven door het openbaar ministerie te Amsterdam en de rechter-commissaris die de huiszoe-

king heeft verricht. Ik voeg hieraan toe dat het uiteindelijke oordeel over het staatsgeheime karakter van het overzicht uiteraard is voorbehouden aan de rechter.

Ik spring, Voorzitter, naar vraag nr. 6, die luidt: Zijn de door de BVD opgeslagen gegevens over de CPN, die sinds 1982 is afgevoerd van de lijst van door de BVD in de gaten te houden organisaties, al vernietigd?

Het antwoord is ontkennend. Ik herhaal wat daarover twee jaar geleden door mijn ambtsvoorganger minister Rietkerk bij de behandeling van het wetsvoorstel inlichtingen- en veiligheidsdiensten is gezegd, namelijk dat voor vernietiging alleen in aanmerking komen gegevens die, hetzij in strijd met de taakopdracht van de BVD, hetzij op onrechtmatige wijze, zijn verzameld. Noch van het één noch van het ander is bij de door de vragensteller bedoelde gegevens sprake.

Ik kom ten slotte bij de beantwoording van vraag nr. 7, die luidt: Sinds wanneer zijn de "Dialoog van Driebergen", de FNV en de bij de FNV aangesloten bonden afgevoerd van de BVD-lijst van in de gaten te houden organisaties en wat is er met de opgeslagen gegevens gebeurd?

Voorzitter! Het past niet bij het karakter van de werkwijze van de BVD, anders dan in de beslotenheid van de Vaste commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, aan te geven welke organisaties binnen het aandachtsveld van de BVD vallen. Ik moet hier dan ook volstaan met te zeggen dat uit het genoemd worden van een organisatie in een kwartaaloverzicht van de BVD geenszins de conclusie getrokken mag worden, dat de betrokken organisatie als zodanig binnen het aandachtsveld van de BVD valt.

□

Minister Korthals Altes: Mijnheer de Voorzitter! Vraag nr. 3 luidt: Waarom is de drukkerij de Raddraai-er doorzocht en zijn de prullemand en het negatieven- en platenarchief in beslag genomen, terwijl in het colofon van de in beslag genomen exemplaren van Bluf! staat vermeld dat drukkerij Luna verantwoordelijk is voor de druk van dit nummer?

Ik antwoord hierop dat voor zover bekend Bluf! nu eens bij drukkerij de Raddraai-er, dan weer bij drukkerij Luna wordt gedrukt. In dit geval bestonden er aanwijzingen dat het

onderhavige nummer van Bluf! bij de Raddraai-er zou worden gedrukt. Het drukwerk werd ook daar door de rechter-commissaris aangetroffen.

Vraag nr. 4 luidt: Welk redelijk doel dient de inbeslagname van de wikkels en stickers met de namen en adressen van de abonnees en de telefoonklapper met nummers van organisaties, instellingen en medewerkers van Bluf!?

Mijnheer de Voorzitter! De huiszoeking ter inbeslagname had primair de waarheidsvinding ten doel en voorts de veiligstelling van de voorwerpen die vatbaar zijn voor verbeurdverklaring of onttrekking aan het verkeer. De huiszoeking is geschied door de rechter-commissaris. Hij bepaalt wat in beslag wordt genomen. Tijdens de korte tijd die ter beschikking staat ten behoeve van een huiszoeking is het veelal niet doenlijk precies vast te stellen, wat in het belang van de strafvordering in beslag moet worden genomen en wat niet. Dit wordt naderhand zo spoedig mogelijk uitgezocht, waarna voorwerpen die niet van belang zijn voor het onderzoek of die niet vatbaar zijn voor verbeurdverklaring of onttrekking aan het verkeer, worden teruggegeven.

Vraag 5 luidt: "Wordt tot verdere vervolging overgegaan? Zo ja, tegen wie wordt die ingesteld? Worden in dat geval ook de kranten, die gepubliceerd hebben over het vertrouwelijke BVD-kwartaaloverzicht uit 1981, vervolgd? Zo nee, worden de in beslag genomen zaken van het weekblad en de drukkerij dan teruggegeven?"

Het gerechtelijk vooronderzoek, gevorderd tegen onbekende daders, is nog niet voltooid, zodat het openbaar ministerie te Amsterdam thans nog niet heeft kunnen beslissen tegen wie tot verdere vervolging zal worden overgegaan. In ieder geval is het openbaar ministerie te Amsterdam niet voornemens, een vervolging in te stellen tegen kranten die omtrent de gebeurtenissen hebben bericht.

Inmiddels heeft de raadkamer van de rechtbank te Amsterdam de teruggave gelast van de adreswikkels van Bluf!. Tegen deze beschikking heeft de officier van justitie beroep in cassatie ingesteld, omdat naar zijn oordeel het beklag niet ontvankelijk had behoren te worden verklaard, aangezien Bluf! noch een natuurlijk persoon noch een rechtspersoon is in de zin van art. 51 van het Wetboek

van Strafrecht. Wel is de officier van justitie bereid, de wikkels alsmede alle overige voorwerpen waarvan de veiligstelling in het belang van de strafvordering niet langer nodig is terug te geven aan degene die als gemachtigde namens de rechthebbende kan worden aangemerkt.

In verband met de toelichting die mevrouw Van Es op haar vragen heeft gegeven en waarbij zij heeft verwezen naar de situatie in Nijmegen deel ik nog nader mee, dat het in Nijmegen wel degelijk ging om een aantal aanwijsbare natuurlijke personen, die samen werden geacht een rechtspersoon in de zin van art. 140 van het Wetboek van Strafrecht te vormen, terwijl nu juist het probleem bij Bluf! is — ik erken het probleem — dat wij niet weten welke natuurlijke personen zich achter deze naam verschuilen.

Ik moet twee rechtzettingen doen, een van een bewering die ik heb gedaan en een van een bewering die mij werd toegeschreven. De bewering die ik heb gedaan was dat minister Rietkerk degene was geweest die het initiatief had genomen om niet langer de belangstelling van de BVD zich ook te doen uitstrekken tot de CPN. Mij is naderhand gebleken, dat minister Van Thijn de eerste is geweest die daartoe het initiatief nam en dat een ander zijn beslag heeft gekregen tijdens de bewindsperiode van minister Rietkerk. Ik zeg dit om iedere onzorgvuldigheid op dit punt te vermijden.

De tweede rechtzetting betreft de opmerking van mevrouw Van Es van zojuist, dat ik mij zou hebben uitgelaten over activiteiten van de BVD met betrekking tot extreem rechts. Ik heb mij over niet publieke zaken — wat ik zei over de CPN was een wel publieke zaak — van de BVD niet uitgelaten. Dat zou mij niet passen. Ik heb gezegd, dat justitie wel degelijk belangstelling had voor strafbare feiten begaan door uiterst rechts. Ik heb in dat geval ook duidelijk het in Velp gesitueerde voorbeeld genoemd.

De beraadslaging wordt geopend.

□

Mevrouw Van Es (PSP): Mijnheer de Voorzitter! De minister van Justitie heeft gezegd, dat justitie ook belangstelling heeft voor extreem rechts. Zijn de bewindslieden het met

mij eens, dat uit het betrokken kwartaaloverzicht blijkt, dat de activiteiten van de BVD zich wel erg eenzijdig richten op het linkerveld van het politieke spectrum?

De minister van Binnenlandse Zaken heeft in antwoord op vraag 2 gezegd, dat per definitie de kwartaaloverzichten van de BVD vertrouwelijk zijn. Toch wil ik graag inhoudelijke argumenten waarom dit kwartaaloverzicht staatsgeheimen zou bevatten. Het is belangrijk dat daarover een politiek oordeel wordt geveld. Mijns inziens kan het materiaal dat hier is gepubliceerd met de beste wil van de wereld niet als staatsgeheim worden aange-merkt.

Met betrekking tot vraag 1 heeft de minister van Binnenlandse Zaken gezegd, dat een onderzoek wordt ingesteld en dat hij bereid is, de vaste kamercommissie voor Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten te zijner tijd in te lichten over de afloop van het onderzoek. Welk onderzoek bedoelt hij en door wie wordt het ingesteld? Ik neem aan dat het een ander onderzoek is dan het gerechtelijk vooronderzoek met betrekking tot de inval bij Bluf!

In antwoord op vraag 7 heeft de minister van Binnenlandse Zaken gezegd dat het niet gebruikelijk is te zeggen met welke organisaties de BVD zich bezighoudt, maar hij houdt zich niet meer bezig met de CPN. Toch was de reden voor de BVD om zich bezig te houden met de "Dialoog van Driebergen" en de FNV een vermeende overactieve opstelling — laat ik het maar netjes uitdrukken — van de CPN in die organisaties. Daarom mag ik toch wel vragen of nu de CPN zeer terecht niet meer door de BVD beloerd wordt die organisaties ook geen object van onderzoek meer zijn?

Het openbaar maken van materiaal vind ik uitdrukkelijk een functie van de pers in het kader van de vrijheid van drukpers. Het openbaar maken van deze BVD-rapporten vind ik dan ook geen misbruik maken van de vrijheid van drukpers, zoals de minister van Justitie heeft gezegd. Ook om die reden behoort de regering op zijn minst inhoudelijke argumenten te geven waarom er in dit geval sprake zou zijn van misbruik van de vrijheid van drukpers. Dat kan niet door te verwijzen naar publicaties in het verleden, of naar mogelijke publicaties in de toekomst. Het gaat om deze publicaties.

De vaste commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten is ook bij dit debat weer veel genoemd. Ik merk dat de belangstelling van de leden van die commissie nu ook weer minimaal is. Dat is jammer. Wij hebben twee jaar geleden een debat gehouden over de verslagen van de vaste Commissie. De toenmalige voorzitter, de heer Den Uyl, heeft toen gezegd dat het goed zou zijn indien er een jaarlijkse verslaglegging kwam in plaats van een tweejaarlijkse. Helaas hebben wij dat jaarlijkse verslag nog steeds niet gekregen. Hij heeft toen ook gezegd dat die verslaglegging iets meer om het lijf zou moeten hebben. Eerlijk gezegd verbaas ik mij erover — dit is wederom zacht gezegd — dat wij uit die commissie niets vernomen hebben over deze specifieke BVD-activiteit in het laatste kwartaal van 1981. Ik wil, via u, Voorzitter, een verzoek aan de commissie doen om toch weer snel met een verslag te komen, zodat wij daarover snel kunnen debatteren.

Ik wil de Kamer twee uitspraken voorleggen. De eerste is gericht op het belang van het openbaar maken van de kwartaalverslagen.

Motie

Door het lid Van Es worden de volgende moties voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging;

overwegende, dat openbaarheid de beste garantie vormt voor het handhaven van de democratische rechtsorde;

verzoekt de regering, de kwartaalverslagen van de BVD voortaan te publiceren,

en gaat over tot de orde van de dag.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging;

overwegende, dat vervolging van diverse kranten en andere media wegens het publiceren uit een kwartaalverslag van de BVD uit 1981 niet opportuun is;

verzoekt de regering, vervolging dan wel verdere vervolging achterwege te laten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **Voorzitter**: Naar mij blijkt, worden deze moties voldoende ondersteund.

Zij krijgen respectievelijk de nrs. 1 en 2 (19969).

De heer **Krajenbrink** (CDA): Mijnheer de Voorzitter! De fractie van het CDA plaatst zich in deze affaire onomwonden achter het standpunt van de regering. De zaak geeft nog wel aanleiding tot enkele vragen. Er is vermoedelijk sprake geweest van strafbare feiten ex artikel 98 van het Wetboek van Strafrecht. Toen dat duidelijk werd is ingegrepen. Kennelijk was dat niet afdoende, want er werden vervolgens toch exemplaren van het blad Bluf! verspreid. Daar is niet tegen opgetreden. Moet niet worden gevreesd dat dit schadelijk is voor het besef dat de normen in onze rechtsorde gehandhaafd dienen te worden? Bovendien is zo'n gang van zaken slecht voor het toch reeds zo kwetsbare imago van de BVD.

Er is nu in eerste instantie wel ingegrepen. In het verleden heeft de minister van Justitie, toen het ging om pamfletten waarin instructies werden gegeven voor het maken van brandbommen, gemeend niet te moeten ingrijpen. Geldt die benadering nog steeds, of is er sprake van een beleidswijziging? Ik wil het meer algemeen stellen, hoe ver gaan wij in dit land met onze drukpersvrijheid? Is het, bij voorbeeld, toegestaan om in een blad of pamflet op te roepen tot inbraak, tot het ingooien van ruiten bij gebouwen? Is het toegestaan namen, adressen, telefoonnummers en, naar ik meen, zelfs ook foto's te publiceren van politie- en justitiemensen met de suggestie om "deze handlangers van het kapitalisme met een bezoekje te vereren"? Valt dit alles onder de vrijheid van drukpers of is dat strafbaar gedrag, dat opgespoord en vervolgd moet worden, zij het misschien op klacht?

Er is de laatste tijd nogal eens sprake van inbraken en diefstal in overheidsgebouwen. In hoeverre is er sprake van een gecoördineerde actie en in hoeverre worden nadere maatregelen ter beveiliging geno-

men?

□

De heer **Wolffensperger** (D66) Mijnheer de Voorzitter! Ik zou mij, met inachtneming van wat al is gezegd over de wijze van optreden van de politie, de inhoud van het gewraakte rapport van de BVD en de vraag, of die inhoud een dergelijk optreden rechtvaardigde, willen concentreren op een aspect, dat naar de mening van mijn fractie zeer zwaar weegt, namelijk de mate, waarin het justitiële apparaat zich door de gang van zaken ronduit belachelijk heeft gemaakt. Het behoort tot de geestelijke bagage van een eerstejaars rechtenstudent, dat geloofwaardigheid een basisvoorwaarde is voor wetgever en justitie. Daarom moet die wetgever geen regels maken, die vervolgens niet worden gehandhaafd en daarom moet justitie geen acties ondernemen, waarvan men met grote waarschijnlijkheid kan voorspellen, dat ze niet tot het gewenste resultaat zullen leiden. In dit geval is overgegaan tot het zware middel – iedereen zal het hierover eens zijn – van inbeslagname van een publikatie, terwijl diezelfde publikatie een dag later, omgeven door een golf van publiciteit, straffeloos en zonder inbeslagname werd uitgevent. Mijn kernvraag aan de minister van

Justitie is: was nu in dit geval het risico, dat het justitiële optreden niet of niet volledig tot het beoogde resultaat zou leiden, niet zo groot, dat men hier van optreden beter had kunnen afzien, zulks in het belang van de genoemde geloofwaardigheid van het justitiële apparaat, dat tot de risee is geworden van een deel van de Nederlandse pers en een deel van de Nederlandse bevolking? Ik laat mij niet uit over de vraag, tot welk deel ikzelf behoor.

Voordat de minister nu antwoordt, dat aan ieder justitieel optreden nu eenmaal risico's kleven, merk ik op, dat men hier heeft moeten afwegen tussen enerzijds het grote risico, dat deze actie niet tot het beoogde resultaat zou leiden en anderzijds de mate, waarin staatsbelangen door publikatie zouden kunnen worden geschaad. Kort gezegd: is de minister niet, misschien achteraf gezien, met mij van mening, dat het justitiële optreden beter achterwege had kunnen blijven?

Wie heeft eigenlijk in hoogste instantie opdracht gegeven tot het justitiële optreden? Wist de minister van Justitie van dat voorgenomen optreden af? Wijst het feit, dat noch justitie, noch de BVD kennelijk op de hoogte was van de aanwezigheid van drukplaten op een ander adres dan waar de inval werd gedaan, niet op een krakkemikkerige voorbereiding dan wel uitvoering van een geplande

zo zwaarwegende actie? Ter voorkoming van elk misverstand merk ik op, dat dit niet betekent, dat volgens mijn fractie een blad als Bluf! alles maar moet doen, wat God of deze Kamer heeft verboden. Er zijn in het verleden dingen in Bluf! gepubliceerd, waaraan mijn fractie waarachtig zwaarder tilt dan aan het BVD-rapport, voor zover ik dat thans kan overzien. Ik denk aan de al genoemde dingen als het publiceren van namen, adressen en foto's, met een impliciete of expliciete oproep tot actie. Daar was sprake van opruiing.

Is er eigenlijk wel eens eerder overwogen om op te treden tegen het blad Bluf!? Zo ja, waarom is dat optreden dan achterwege gelaten?

□

De heer **Kosto** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Het Amsterdamse blad Bluf! heeft zonder twijfel nogal eens de irritatie en soms de woede opgewekt van politie en justitie in Amsterdam. Dat gebeurde vanwege de inhoud van het blad dan wel om het gedrag van dat deel van de Amsterdamse bevolking waarvan het blad in min of meerdere mate als spreekbuis geldt. Het is dan ook niet uitgesloten dat men met enige gretigheid in het kader van een opsporingsonderzoek tegen Bluf! en drukkerij de Raddraaier is opgetreden. Nu staan de opportuniteit en proportionaliteit van dat optreden ter beoordeling van de rechter, die zich over zekere aspecten ook al heeft uitgesproken. Hij heeft gelast bepaalde in beslag genomen zaken terug te geven. De minister heeft zojuist gezegd wat de officier van justitie heeft belemmerd om tot dusverre ook metterdaad aan die rechterlijke uitspraak gehoor te geven. Hij heeft gezegd dat het niet gaat om een wezenlijke belemmering, maar dat de officier van justitie wacht op een goede geadresseerde.

Ik stel een vraag naar de onderliggende feiten. Er was sprake van een verdenking van een feit dat is geplaatst in de categorie misdrijven tegen de Staat. Was voor het justitieel optreden bekend wat de aard was van het materiaal dat in onbevoegde handen was geraakt? Waarom was men van oordeel dat dit materiaal van dien aard was dat de geheimhouding daarvan door het belang van de Staat of van diens bondgenoten werd geboden? Was de minister – dezelfde vraag is ook

De heer Wolffensperger (D66)

reeds gesteld door de heer Wolffen-sperger — tevoren op de hoogte? Ik vraag nadrukkelijk naar de inhoud omdat in dit geval is overgegaan tot de gelukkig ongebruikelijke, maar daarom opmerkelijke stap van het in beslag nemen van een periodiek, terwijl een ieder kan observeren dat nogal eens stukken die de overheid als geheim of vertrouwelijk wenst te beschouwen, niettemin worden gepubliceerd. Het uitlekken van dat soort stukken heeft bij mijn weten nooit geleid tot een inval in een drukkerij of een krantenkantoor. De vraag dringt zich dus op — zeker gezien de kwaliteit van het materiaal: een kwartaaloverzicht van de BVD uit 1981 — waarom nu dan wel is opgetreden. Mag uit het feit dat op 30 april niet opnieuw is opgetreden toen het blad met de gewraakte passage toch werd verspreid, worden afgeleid dat men de zaak bij nader inzien toch meer relativerde?

Hoe het ook zij, mijn fractie wil bij deze interpellatie van de gelegenheid gebruik maken om nog eens te stellen dat zorgvuldigheid van politieel en justitieel optreden bij alle gelegenheden en niet in de laatste plaats waar grondrechten in het geding zijn, is geboden, dus ook waar het handelt om personen of groeperingen die erin slagen bij politie en justitie, overigens begrijpelijke, emoties op te wekken.

Ten slotte ben ik de minister erkentelijk voor het feit dat hij, een eerdere uitspraak van hem zelf corrigerende, de verdiensten van de heer Van Thijn helder in het licht heeft gesteld om de CPN als een te observeren organisatie te doen schrappen. Dat doet meer recht aan de heer Van Thijn dan de ongemotiveerde, maar om haar moverende redenen gedane, aantijging van mevrouw Van Es.

□

De heer **Van den Berg** (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Waar gaat het in dit debat over? Niet over de BVD! Mijn fractie vindt het zelfs niet juist dat dit debat dreigt te worden gebruikt om de positie en werkwijze van de BVD aan de orde te stellen. Dat hoort primair thuis in de Commissie Inlichtingen en Veiligheid. Het gaat hier over het justitieel optreden tegen Bluf!. Ik wil daarover geen onduidelijkheid laten bestaan. Kort en krachtig: de SGP-fractie stemt in met het aanpakken van dit

blad. De wijze waarop dit is gebeurd is een andere zaak. Daarop kom ik nog terug.

Drukpersvrijheid is grondwettelijk erkend, maar ook grondwettelijk begrensd. Optreden tegen degenen die deze grens overschrijden, moet mogelijk zijn. Een rechtsorde kan niet toelaten dat aan grenzen stelselmatig wordt voorbij gegaan. Ik stel ook de vraag — ik dacht dat de heer Krajenbrink deze vraag ook heeft gesteld — hoever de drukpersvrijheid nu eigenlijk gaat. Ik roep ook in herinnering dat eerder in het debat over de branden bij de Makro de vraag is gesteld of het Wetboek van Strafrecht voldoende mogelijkheden biedt, om stelselmatige opruiing tot strafbare feiten aan te pakken. De minister heeft toen gezegd, dat hij onvoldoende aanleiding tot wetsaanpassing zag. Ziet de minister nog steeds geen aanleiding, gezien de recente ervaringen, de bepalingen op dat punt aan te scherpen?

Mijnheer de Voorzitter! Mijn fractie is van oordeel dat het naar buiten brengen van het overzicht op zich ernstig genoeg was voor ingrijpen. De BVD is door ons aanvaard als een noodzakelijk iets en moet dan ook haar werk kunnen doen. Met het oog op de aard van het werk moet dat nu eenmaal met de nodige vertrouwelijkheid kunnen geschieden. Toegegeven kan worden dat het betreffende overzicht niet zo vreselijk schokkend was. Het was overigens in één opzicht wel actueel. Ik doel op de gebeurtenis in Borsele, waarbij het ook ging om elementen die het geweld niet schuwen onder de dekmantel van een vreedzame anti kernenergie-demonstratie. Dat kwam hierin duidelijk naar voren, maar daarover komen wij afzonderlijk nog te spreken. Maar al is dit overzicht niet zo schokkend, een volgend overzicht kan dat wel zijn. In zulke gevallen moet uiteraard per categorie een kwalificatie worden gehanteerd. Daarbij moet wat onze fractie betreft de staatsveiligheid voorop staan. Wel rijst de vraag hoe dat uitlekken kon plaatsvinden. De minister van Binnenlandse Zaken heeft een onderzoek terzake toegezegd. Onze fractie acht het een ergerlijke zaak, dat het steeds meer de normaalste zaak schijnt te worden, dat vertrouwelijke dan wel geheime berichten worden gepubliceerd. Daarbij rijst overigens de vraag wat precies de juridische positie is van een persgaan dat kennelijke staatsgeheimen

afdrukt. Misschien wil de minister van Justitie hierover zijn oordeel geven.

Mijn fractie heeft zorgen over de beveiliging van overheidsgebouwen en overheidsdocumenten. Het komt zeer frequent voor, dat stukken van vertrouwelijke aard worden bemachtigd door instanties, die daartoe niet gerechtigd zijn. Ik denk weer aan recente gebeurtenissen in Amsterdam. Er schijnt een lijn in te zitten. Kunnen de ministers zeggen of dit een landelijke tendens is? Wat gebeurt er op dit punt? Welke maatregelen worden getroffen om te komen tot een betere beveiliging? Terzijde stel ik de vraag of wij wel op de goede weg zijn door de beveiliging van overheidsgebouwen te privatiseren. Wie bewaakt de bewaker?

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb al gezegd, dat onze fractie akkoord gaat met de aanpak van Bluf!. Wel wil ik nog iets zeggen over de wijze waarop dat is gebeurd. Mijn fractie vindt het zeer ongeloofwaardig dat de dag erna, hoewel bekend was dat hetzelfde nummer werd verspreid, niet is opgetreden. Dit werkt averechts en ondermijnt naar ons oordeel totaal het rechtsgevoel. Waarom deze handelwijze?

Mijnheer de Voorzitter! Misbruik van vrijheid loopt uit op ontbindende verschijnselen in onze rechtsstaat. Wij zien dat allerwegen. Stringent en consequent overheidsoptreden is noodzakelijk. Het overheidsoptreden in dit geval juichen wij toe, maar helaas heeft het stringente en consequente karakter daaraan ontbroken!

□

De heer **Dijkstal** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Voor de VVD-fractie zijn vrijheid van meningsuiting en dus ook persvrijheid en vrijheid van drukpers een groot goed. De wet geeft de grenzen daarvan aan en uiteindelijk bepaalt de onafhankelijke rechter of grenzen zijn overschreden. Het is in het belang van onze rechtsstaat en democratie dat opsporing en vervolging plaatsvinden als in openbare publikaties het Wetboek van Strafrecht wordt overtreden. Ik denk aan gevallen van opruiing, het uitlokken van strafbare feiten en het openbaar maken van gegevens waarvan geheimhouding door het belang van de staat of zijn bondgenoten is geboden (artikel 98 en 98a).

Dat de overheid daarbij zorgvuldig optreedt, is te prijzen. Niettemin bestaat bij de VVD-fractie de indruk dat in het verleden de overheid wel eens te laks was als het ging om bepaalde publikaties in het blad *Bluf!* of vergelijkbare bladen. Mevrouw Van Es had het over een canard en over politieke intimidatie. Niet alleen vele burgers begrijpen niet dat dit soort publikaties in Nederland wordt toegelaten, ook de VVD-fractie heeft daar grote zorgen over. Mevrouw Van Es begrijpt kennelijk niet dat onze samenleving met een naar aard en omvang ernstige criminaliteit te maken heeft. Het geschetste beeld van een goedwillend groepje mensen, dat toch niets kwaads doet in de zin van overtreding van het Wetboek van Strafrecht, wensen wij met kracht te bestrijden. Op zijn minst kiezen hier medewerkers van *Bluf!* en dat soort bladen voor een balanceren op de rand van het toelaatbare. De VVD is van oordeel dat grenzen soms duidelijk worden overschreden. Het is ons bij voorbeeld niet duidelijk waarom de officier van justitie van vervolging heeft afgezien toen het blad *Bluf!* verleden jaar een artikel publiceerde over het maken van ontstekingen voor brandbommen, een artikel dat overigens in een blad kwam dat door de PTT niet werd verzonden.

Ik ben het met de minister van Justitie eens dat dit ter beoordeling van het openbaar ministerie is. Dat het openbaar ministerie in het onderhavige geval tot handelen heeft besloten, lijkt de VVD terecht.

Verantwoording daarover kan hier in het parlement worden afgelegd en dat is voor ons ook de functie van deze interpellatie. Ik heb de bewindslieden dan ook drie vragen te stellen.

1. Voor alle duidelijkheid zou ik willen vernemen op welke juridische titel het openbaar ministerie tot inbeslagname heeft besloten en op grond van welke feiten en omstandigheden? Ik vind dat van belang, omdat dat als leidraad zou kunnen dienen voor een in de toekomst consistent beleid ter zake.

2. Hoe was het mogelijk dat ondanks de in beslagname de desbetreffende publikatie in het blad *Bluf!* toch heeft kunnen plaatsvinden?

3. Zal vervolging plaatsvinden en, zo nee, waarom niet?

Het handelen van de BVD als zodanig wordt in de Kamer parlementair gecontroleerd in de commissie voor de inlichtingen- en veilig-

heidsdiensten van de Kamer. Ik vind het politiek gezien een zorgelijk verschijnsel dat niet alle partijen in deze Kamer dit soort publikaties ten principale veroordelen alvorens verantwoording te vragen over het optreden van politie en justitie.

□

De heer **Lankhorst** (PPR): Voorzitter! Ik begin maar met de laatste opmerking van de heer Dijkstal. Een echte discussie over de BVD is hier inderdaad moeilijk. Dat is de aard van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Discussie nu is ook moeilijk en dat blijkt wel uit de beantwoording met name van de minister van Binnenlandse Zaken. Hij verwijst regelmatig naar de commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Maar niet alle fracties zijn in die commissie vertegenwoordigd. De PPR-fractie had zitting willen nemen in deze commissie, maar de grote fracties vonden dat niet nodig; de PPR was daar te klein voor. De heer Dijkstal moet dan niet zeggen dat het zo vreselijk is als wij op deze plaats enkele opmerkingen over dit soort zaken willen maken. Dat is voor de kleine fracties immers de enige mogelijkheid. Anders zal men de gedragslijn moeten veranderen en moeten alle democratisch in de Kamer gekozen partijen het recht krijgen om zitting te hebben in de vaste commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Dan kunnen wij in die commissie verder praten in beslotenheid. Ik begrijp best dat dat moet, maar men moet niet ons daar niet in laten en ons tegelijkertijd enkele verwijten maken.

Voorzitter! Wat de dialoog van Driebergen betreft, zei de minister van Binnenlandse Zaken, dat men uit het feit dat dit in het kwartaaloverzicht staat niet de conclusie mag trekken dat de organisatie binnen de belangstellingsfeer van de BVD valt. Waarom staat het dan in dat kwartaaloverzicht? Anders kan men dat toch weglaten, zou je zo denken?

Wat de bijlage van *Bluf!* betreft, heb ik ook gedacht aan een nogal eenzijdige belangstelling voor linkse groeperingen, maar ik zeg er onmiddellijk bij dat het geen integrale publikatie was, zodat ik niet weet wat er eventueel weggelaten is. Maar ik behoeft die vraag hier niet te stellen, want ik krijg daar zeker geen antwoord op. Dat is de bekende weg.

Ik zal dus niet veel vragen stellen, mijnheer de Voorzitter.

Als je het geheel bekijkt, moet je toch zeggen dat de inval ongelooflijk dom is gelet op het resultaat. Op koninginnedag een zeer ruime verspreiding van *Bluf!*, de staatsgeheimen op straat na de extra publiciteit van de vorige dag. Dat er toen op 30 april niet is opgetreden, vind ik overigens een juiste beleidsdaad. Het is een goede afweging van dat ogenblik, maar het plaatst de inval van de vorige dag natuurlijk wel in een ander en vreemd daglicht. Wat men heeft willen bereiken, heeft men natuurlijk op geen enkele wijze bereikt, integendeel.

Toch denk ik, doordenkend, dat domheid niet de drijfveer geweest is. Als ik de sprekers hoor, de heer Krajenbrink van het CDA, de heer Dijkstal van de VVD en de heer Van den Berg van de SGP, dan gaat het ze natuurlijk om het feit dat *Bluf!* er is en dat *Bluf!* iedere week kan uitkomen met veel dingen waar zij het niet mee eens zijn. Het gaat om de normale, wekelijkse inhoud van *Bluf!*. De bewindslieden hebben zich in dit debat daarover tot nu toe niet uitgelaten, maar een aantal woordvoerders wel. Ik denk dat men nu gedacht heeft: nu hebben wij de gelegenheid, nu hebben wij de kans, nu kunnen wij *Bluf!* aanpakken met intimidatie, in ieder geval bang maken, nu moeten wij het maar eens doen, nu hebben wij de gelegenheid. Als dan achteraf blijkt dat het kwartaaloverzicht niet zo vreselijk interessant was en de volgende dag op de straat en de markt te koop is, dan is dat niet zo erg. Het doel is bereikt en *Bluf!* is een lesje geleerd.

Omdat wij geen zitting hebben in de commissie, moet ik zeggen dat — hoe vervelend ik het vind — door deze publikaties, die wij op zich niet toejuichen, het voor mij tot nu wel de enige manier geweest is om het werk van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten een beetje te kunnen volgen.

□

Minister **Van Dijk**: Mijnheer de Voorzitter! Mevrouw Van Es heeft mij nog eens zeer indringend verzocht om inhoudelijke argumenten te geven ter ondersteuning van wat ik heb gezegd in eerste termijn, namelijk dat het zeer te betreuren is dat het betrokken kwartaaloverzicht is uitgelekt, omdat hier wel degelijk de

belangen van de veiligheid van de staat in het geding zijn.

Hoewel mij dat zeer verdriet, ik doe mevrouw Van Es graag een plezier, meen ik op deze indringende invitatie niet te kunnen ingaan. Ik meen dat het geven van verdere specifieke inlichtingen op dit punt, de potentiële schade van de publikatie van het kwartaaloverzicht mogelijkerwijze kan vergroten. Het zal ons voeren in de mogelijkheden van analyse, deductie en wat je allemaal niet kunt doen met een kwartaalrapport. Het zal ons voeren in kwesties van organisatie, werkwijze en kennisniveau van de Binnenlandse Veiligheidsdienst. Met permissie, ik denk dat een discussie daarover beter niet in deze Kamer in het openbaar gevoerd kan worden, maar in het kader van de vaste Commissie inlichtingen- en veiligheidsdiensten, die ik uiteraard op elk gewenst moment over deze zaak nader wil informeren. In feite heeft al overleg met deze commissie plaatsgevonden.

Het zal u niet verwonderen, even een sprong makend naar de moties, dat ik de Kamer aanvaarding van motie nr. 1, die vraagt om openbaarmaking van de kwartaalverslagen, ontraad.

Mevrouw Van Es heeft vervolgens gevraagd wat ik bedoelde met het woord "onderzoek". Welk onderzoek bedoelde ik? Het zal mevrouw Van Es niet verbazen dat, nu gebleken is dat een kwartaalrapport zoek is geraakt en ineens opduikt en openbaar wordt gemaakt, er een onderzoek plaatsvindt naar de wijze waarop dit heeft kunnen gebeuren. Dat onderzoek is op dit ogenblik bezig. Het is nog niet afgerond en ook daarover zal de vaste Commissie inlichtingen- en veiligheidsdiensten worden geïnformeerd.

Mevrouw **Van Es** (PSP): Uit 1977 is er ook eens een kwartaaloverzicht uitgelekt. Dat is ook gepubliceerd, maar toen is er nergens een inval geweest. Is daar ook een onderzoek naar verricht? Kan de minister daar iets over zeggen?

Minister **Van Dijk**: Dat kan ik mij niet herinneren. Het spijt mij.

Mevrouw **Van Es** (PSP): Misschien kunt u dat ook nagaan?

Minister **Van Dijk**: Ik wil daar met genoegene naar vragen. Wij kunnen altijd leren van eerdere fouten.

Mevrouw **Van Es** (PSP): Kunt u dan ook de Kamer informeren en niet de vaste Commissie inlichtingen- en veiligheidsdiensten...

Minister **Van Dijk**: De vaste commissie bedoelt u?

Mevrouw **Van Es** (PSP): De Kamer. Kunt u ons informeren hoe het daarmee gegaan is. Kunt u dan ook de vraag beantwoorden waarom daarop geen justitiële actie is gevolgd?

Minister **Van Dijk**: Ik zal het natrekken, want het interesseert mij ook. Maar op dit ogenblik weet ik het dus niet.

Vraag nr. 7 ging over FNV en andere organisaties. Mevrouw Van Es heeft mij in dit verband gevraagd, of ik nog eens wilde bevestigen dat, nu de CPN niet meer wordt geobserveerd, geen object van observatie meer is, dit tevens inhoudt dat de genoemde organisaties geen belangstelling meer hebben van de BVD. Nogmaals, ik kan die vraag niet beantwoorden. Ik herhaal dat op vragen over de organisaties die object van observatie zijn van de BVD geen antwoord gegeven kan worden, noch in positieve noch in negatieve zin. Ik kan dus niet alleen niet zeggen welke het wel zijn, maar ik kan ook niet zeggen welke het niet zijn, om, zo denk ik, voor u duidelijke redenen.

Dit is ook een gedeeltelijk antwoord op de vraag die de heer Lankhorst heeft gesteld: als dan een organisatie geen object is van observatie van de BVD, waarom komt het dan voor in het verslag? Ik geloof dat ik het antwoord reeds in eerste termijn heb gegeven, maar ik herhaal het graag in andere woorden. Het is toch zeer wel mogelijk dat, wanneer bekend is dat een organisatie die wél object is van observatie van de BVD infiltreert of activiteiten onderneemt ten opzichte van een andere organisatie, die andere organisatie genoemd wordt. Daarmee is die organisatie nog geen object van onderzoek.

De heer Van den Berg heeft naar aanleiding van het zoek raken van dit rapport gevraagd, of het nu wel zo verstandig is, althans zo heb ik hem begrepen, de beveiliging van overheidsgebouwen te privatiseren. Ik weet niet of er enig verband tussen het een en het ander is en of wij in het kader van de discussie van

hedenmiddag iets zinnigs kunnen zeggen over privatiseringsmogelijkheden. Mocht er enig verband zijn — ik zal ernaar kijken — dan zullen wij daarmee ons voordeel doen. De vraag die de heer Van den Berg echter stelde, is in het kader van deze discussie dus niet wel te beantwoorden.

De heer **Van den Berg** (SGP): Ik heb ook gezegd, dat dit onderwerp wat terzijde staat. Ik heb ook niet de indruk willen wekken dat het concreet iets met de onderhavige zaak te maken heeft. Toch lijkt mij in deze discussie de vraag relevant, of wij voldoende attent zijn op de beveiliging van overheidsgebouwen. In dat kader is de discussie over privatisering, dus het echt in eigen beheer houden van de beveiliging van overheidsgebouwen of de uitbesteding daarvan, wel heel relevant. Ik ben het echter graag met de minister eens, dat wij daarop op een ander moment moeten terugkomen. De discussie over de beveiliging van overheidsdocumenten is hier vandaag wel heel duidelijk aan de orde, waarvan de beveiliging van overheidsgebouwen een aspect is.

Minister **Van Dijk**: Ik dank u zeer.

Minister **Korthals Altes**: Mijnheer de Voorzitter! Een aantal vragen is ook gesteld in verband met het feit dat de volgende dag bleek dat het blad toch gedrukt was en alsnog werd verspreid. Misschien is het in dit licht toch goed, nog eens de nadruk te leggen op het doel van de huiszoeking die op 29 april jongstleden is gehouden. Ik heb daarover in eerste instantie gezegd dat de huiszoeking gold ter inbeslagneming en dat deze primair was gericht op de waarheidsvinding en op de veiligstelling van die voorwerpen die vatbaar zijn voor verbeurdverklaring of voor onttrekking aan het verkeer. Daar ging het in eerste instantie dus om.

Mevrouw Van Es heeft gevraagd: hoe is men daartoe gekomen? Er is op die 29ste april in de loop van de dag door de Binnenlandse Veiligheidsdienst aangifte gedaan bij de hoofdofficier van justitie in Amsterdam. Op basis van die aangifte is gehandeld, nadat de rechter-commissaris tot huiszoeking had besloten.

Wat was nu de reden om tot handelen over te gaan? Minister Van Dijk heeft zojuist al gezegd wat het belang voor de Binnenlandse Veiligheidsdienst was om zich ten aanzien van de publicatie van dit document te beroepen op de staatsveiligheid. Uiteraard heb ik niets toe te voegen aan die motivering. Die motivering vindt men ook in hoofdzaak terug in de aangifte. De BVD voegt daaraan het volgende toe. Aangenomen kan worden dat dergelijke gegevens vallen onder de bescherming van de artikelen 98 en volgende van het Wetboek van Strafrecht, vergelijk arrest van de Hoge Raad van 16 december 1958, gepubliceerd in de Nederlandse Jurisprudentie van 1959, nr. 156. Op basis van die aangifte is de justitie in Amsterdam, overeenkomstig het Wetboek van Strafvordering, huiszoeking gaan doen waar men het vermoeden had dat het blad Bluf! zou worden gedrukt. Vervolgens werd door de feiten bewezen dat het blad er werd gedrukt.

Mevrouw Van Es (PSP): Voorzitter! Het gaat om een vertrouwelijk kwartaalverslag. Ik neem aan dat de kring waaronder het verslag wordt verspreid, uitermate klein is. Het is niet bekend door wie het is uitgelekt, zodat het kwartaalverslag gepubliceerd werd. De BVD wist blijkbaar dat het gepubliceerd zou worden. Acht de minister het uitgesloten dat het de BVD zelf is geweest, door wie het verslag is uitgelekt? Was het misschien de bedoeling dat Bluf! het zou publiceren, opdat de BVD justitie een argument in handen kon geven om een inval te doen?

Minister Korthals Altes: Ik acht dat niet alleen uitgesloten. Ik weet dat het zo niet is. De minister van Binnenlandse Zaken heeft al gezegd dat hij de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten zal inlichten. Het staat mij dus niet vrij, hieromtrent nadere mededelingen te doen. Ik kan alleen zeggen dat het niet zo is!

Mevrouw Van Es heeft een tweetal moties ingediend. In de tweede motie nodigt zij de regering uit om vervolging dan wel verdere vervolging achterwege te laten. Die uitnodiging is gebaseerd op de overweging dat vervolging van diverse kranten en andere media wegens publiceren uit een kwartaaloverzicht van de BVD niet opportuun

is. Ik kan het met mevrouw Van Es eens zijn, als het om "diverse kranten" zou gaan. Echter, wij spreken vandaag over één krant. In dat opzicht ben ik het dus niet met haar eens. Ik ontraad dan ook aanvaarding van de motie. Ik meen dat het openbaar ministerie de gelegenheid moet hebben om zijn op de wet gebaseerde taak — strafbare feiten vervolgen — uit te oefenen. Het zou niet juist zijn, als de Kamer het openbaar ministerie van die taak zou terugroepen.

Ik heb iets gezegd over het doel van de huiszoeking om daarmee mede aan te geven waarom op de tweede dag niet opnieuw is opgetreden. De heren Kraaijenbrink, Wolffensperger, Van den Berg en Dijkstal hebben hiernaar gevraagd. Het antwoord op deze vraag ligt in eerste instantie voor de hand. De heer Wolffensperger heeft gezegd dat het een ronduit belachelijk optreden was. Dat is niet juist. Er is opgetreden op grond van de aangifte. Het optreden heeft ook het effect gehad dat men beoogde. Men heeft een aantal spullen waarmee het strafbare feit werd gepleegd, in beslag genomen. Die kunnen verder in de strafzaak dienen. Het oordeel daarover is aan de onafhankelijke rechter. De volgende dag bleek dat er duplicaten, afdrucken of dergelijke waren. Welnu, voor het constateren van het strafbare feit op zichzelf was het niet nodig om die voorwerpen opnieuw in beslag te nemen. Het strafbare feit was reeds geconstateerd. Bovendien kon iedereen toen zien dat het strafbare feit — waarvan de beoordeling uiteraard uiteindelijk aan de rechter is — opnieuw werd gepleegd. Had dan een actie moeten worden ondernomen ter verhindering van de verspreiding, dus ter beëindiging van het voorduren van de strafbare handeling? Die overweging moest men op dat ogenblik op zich laten inwerken. Er speelden op dat moment eigenlijk twee vragen een rol. De ene vraag was of een en ander repercussies zou hebben voor de openbare orde, gelet op onder andere de viering op straat van Koninginnedag. De tweede vraag was of de actie ook wel ergens toe zou leiden. Immers, na een onverwachte huiszoeking was er een duplicaat. Deze mensen lijken niet aan een gebrek aan intelligentie te lijden. Dus als justitie die tweede dag opnieuw spullen in beslag had genomen, zou er ook nog wel een

triplicaat — en ga zo maar verder! — ergens voorhanden zijn geweest! Kortom, dan zou het risico hebben bestaan van de voorzienbare slag in de lucht. Ik heb begrip voor de verwondering van een aantal leden dezer Kamer die zeggen dat als je op 29 april A zegt, je op 30 april B moet zeggen, maar het verschil is nu juist dat op 30 april de wetenschap bestond van de aanwezigheid van meer exemplaren van de drukplaat, respectievelijk van mogelijkheden om telkenmale opnieuw te drukken. Drukken gebeurt tegenwoordig immers veelal fotografisch. Bij het optreden door de overheid daartegen loop je het risico, lachwekkend te worden. Bovendien was het voor het constateren van het strafbare feit niet langer nodig om op te treden. Als die afweging zo gemaakt is, dan vind ik deze zeer plausibel. Het is een afweging waarvan ik achteraf niet zeg dat deze verkeerd was. Ik zeg nadrukkelijk "waarvan ik achteraf niet zeg". Tegen degenen die zeiden dat justitie op 29 april had moeten begrijpen dat men niet moest optreden, kan ik zeggen dat dit gemakkelijk met de wijsheid achteraf beoordeeld is. Ik deel die mening niet. Op grond van deze serieuze aangifte, die gedaan is door de BVD, en het feit dat men tot een onmiddellijke afweging moest komen — het had immers geen zin, deze zaak 24 uur te laten liggen, want dan zou het blad verschenen zijn — stonden het openbaar ministerie en de rechter-commissaris voor het stante pede nemen van de beslissing: nu moeten wij zien, dit strafbare feit vast te stellen door huiszoeking en inbeslag-neming. Als ik dit achteraf bekijk, meen ik dat de toen gemaakte afweging een verantwoorde afweging is.

De heer Wolffensperger (D66): Voorzitter! Ik wil graag een punt rechtzetten. Ik heb de actie niet belachelijk genoemd. Ik heb gesproken over het effect van de hele reeks van gebeurtenissen achteraf. Wat dat betreft, treffen de minister en ik elkaar dichter dan in zijn verwoording. Ik heb echter een heel concrete vraag.

Minister Korthals Altes: Voorzitter! Ik moet hertegen toch ernstig protesteren. Ik tref de heer Wolffensperger helemaal niet. Ik vind het namelijk een hoogst ernstige zaak. Ik vind het ook zo ernstig dat hier in

koelen bloede wordt geconstateerd, door kamerleden, dat als er sprake is van een feit dat naar het primaire oordeel van het openbaar ministerie en van de rechter-commissaris een strafbaar feit is, men probeert te verhinderen dat er niet inderdaad, zoals de heer Dijkstal heeft gezegd, een hele duidelijke afkeuring komt en dat dit feit *gewoon de volgende dag* wordt bedreven en voortgezet. Dat vind ik een hoogst ernstige constatering.

De heer **Wolffensperger** (D66): Die afkeuring kunt u van mij krijgen. Ik heb niet gesproken over de legitimiteit van de gang van zaken. Ik heb gesproken over de opportuniteit van de gang van zaken. In uw redenering is het van wezenlijk belang of het openbaar ministerie dan wel de binnenlandse veiligheid dan wel justitie ooit de indruk konden hebben dat je met één inval op 29 april daadwerkelijk alle nummers, alle platen, dus de integrale tekst van de complete publikatie, kon laten verdwijnen. Als dat niet zo is — en ik stel dat je die indruk niet kunt hebben, gezien de ervaringen van de druktechniek van de minister — dan

Minister **Korthals Altes**: Ja maar ik ben ook geen officier van justitie in Amsterdam.

De heer **Wolffensperger** (D66): Dat weet ik. Ik geef dit echter aan om daarmee te adstrueren dat men op 29 april ook niet de indruk kon hebben dat met één optreden van justitie het gehele blad van de aardbodem kon worden weggevaagd. Daarmee kom ik terug op mijn uitgangspunt dat niet het optreden belachelijk was. Daarvan ontken ik de legitimiteit ook niet. Men liep echter een groot risico om het justitiële apparaat achteraf door een reeks van gebeurtenissen belachelijk te maken.

Minister **Korthals Altes**: Mijnheer de Voorzitter! Dan moet ik toch opnieuw verwijzen naar mijn antwoord op vraag 4. De heer Wolffensperger gaat er kennelijk van uit dat het optreden van de Amsterdamse justitie primair was gericht op het voorkomen van het strafbare feit, respectievelijk op het tegenhouden van de strafbare handeling, terwijl dat veelal helemaal niet tot de mogelijkheden behoort. Hier ging het primair om de waarheidsvinding en

dan was tevens het doel de veiligheidsstelling van die voorwerpen, die vatbaar zijn voor verbeurdverklaring of onttrekking aan het verkeer. Dat blijft allemaal onverlet. Dat er nog meer voorwerpen waren waarvan wij het achteraf kunnen betreuren — ik vraag mij af of dit bij de heer Wolffensperger nu daadwerkelijk het geval is — dat ze niet in beslag zijn genomen en niet konden worden onttrokken aan het verkeer, is een tweede.

De heer **Wolffensperger** (D66): Ik protesteer tegen deze insinuatie. Ik heb op geen enkele manier laten blijken dat ik de publikatie van het bewuste rapport zou goedkeuren. Ik heb gesproken over de opportuniteit van het justitiële beleid. Ik hecht eraan dat de minister daarop ingaat en mij geen meningen in de schoenen schuift die ik niet heb uitgesproken.

Minister **Korthals Altes**: De opportuniteit is om de volgende reden alleen al volstrekt duidelijk. Wij zijn van mening — ik begrijp dat de heer Wolffensperger die mening deelt — dat het hier naar alle waarschijnlijkheid gaat om een feit dat ook door de rechter als strafbaar zal worden beoordeeld. In ieder geval is er naar de mening van het openbaar ministerie a prima vista sprake van een strafbaar feit dat moet leiden tot vervolging. Het openbaar ministerie zal dan maatregelen moeten nemen die straks zullen leiden tot een effectief optreden op de terechtzitting, ook al kan het openbaar ministerie op dat moment voorzien dat men het strafbaar feit niet geheel kan voorkomen. Al zou het openbaar ministerie hebben gezegd — ik weet dat niet, want ik ben daarover niet geraadpleegd — dat er een gerede kans is dat er vervolgens toch publikatie plaatsvindt, dan behoeft dat nog niet te impliceren dat iedere actie achterwege moet worden gelaten. Dat zou ik absolute dwaasheid vinden. Dat zou betekenen dat je, omdat je denkt het strafbare feit toch niet te kunnen voorkomen, maar niet eens aan de vervolging begint. Als wij zo gaan denken, kunnen wij iedere inspanning wel staken. Het is duidelijk dat men een voldoende aanknopingspunt heeft om een strafvervolging verder te kunnen voorbereiden. Het is nu nog altijd een strafzaak tegen een onbekende

dader. Had men niets gedaan, dan was er niet eens een mogelijkheid geweest om een verder onderzoek te verrichten. Het feit dat de strafbare handeling niettegenstaande justitieel optreden toch wordt voortgezet, mag nooit een argument zijn om dan maar bij voorbaat van ieder justitieel optreden af te zien.

Mevrouw **Van Es** (PSP): De minister heeft gezegd dat het gaat om het constateren van een strafbaar feit en een voortzetting van dat strafbaar handelen, namelijk publikatie van dezelfde gegevens op 30 april. Feit is echter dat dagbladen dezelfde gegevens op dezelfde dag gepubliceerd hebben. Kan de minister mij uitleggen, waar het gaat om het constateren van een strafbaar feit en het instellen van vervolging en dus niet om het voorkomen van het strafbaar feit, waarom er geen vervolging wordt ingesteld tegen die dagbladen?

Minister **Korthals Altes**: Mag ik dat beantwoorden met de wedervraag of mevrouw Van Es dat nu werkelijk opportuun acht?

Mevrouw **Van Es** (PSP): Neen, maar ik vind het ook niet opportuun dat Bluf! vervolgd wordt. U vindt dat wel opportuun. Ik vraag u — dat is mijns inziens een kwestie van logica — waarom het dan niet opportuun is om die dagbladen die volgens u hetzelfde strafbare feit hebben gepleegd, te vervolgen.

Minister **Korthals Altes**: Het maakt naar mijn oordeel nog wel verschil of iemand een publikatie doet, gericht op het prijsgeven van deze gegevens, waarvan men kan vermoeden dat ze zouden kunnen worden opgevat als staatsgeheim, althans als gegevens waarvan degenen die ze heeft verzameld publikatie niet heeft beoogd, of dat een krant of een ander medium die in het kader van algemene nieuwsvoorziening het publiek moet laten weten wat er aan de hand is, tot publikatie overgaat. Men kan zich dan inderdaad afvragen of er geen kranten zijn geweest die wellicht wat gretig hebben gepubliceerd uit de rapporten van de BVD. Dat is echter allemaal de follow-up, omdat die kranten zich daartoe geroepen voelen in het kader van de nieuwsvoorziening. Dat is dus een heel andere intentie, dan die welke bij Bluf! heeft voortgezet.

De heer **Dijkstal** (VVD): Als ik de minister goed heb begrepen, is het vermoeden of wellicht de zekerheid dat er meerdere drukplaten waren, de reden geweest om op 30 april niet alsnog tot een nadere actie over te gaan.

Minister **Korthals Altes**: Het was een zekerheid, want men werd geconfronteerd met het feit dat er in ieder geval een tweede drukplaat was. Het leek dan ook vrij redelijk te veronderstellen dat de heren ook nog wel ergens een derde hadden.

De heer **Dijkstal** (VVD): Om in de toekomst geen misverstanden te laten bestaan het volgende. Ik zeg voor alle duidelijkheid dat niet om die reden besloten kan worden bij volgende publikaties niet tot vervolging of inbeslagname over te gaan. Kan de minister dit bevestigen? Wij moeten kunnen blijven verhinderen dat bladen de grenzen van de wet overschrijden.

Minister **Korthals Altes**: Voorzitter! Het is duidelijk dat wanneer het in het kader van de strafvordering noodzakelijk of gewenst is, ook in de toekomst dergelijke beslagleggingen mogelijk zijn. Het lijkt mij ook duidelijk dat wanneer men dan het vermoeden heeft waar eventuele andere platen zijn, justitie dan haar actie niet zal beëindigen nadat de eerste drukplaat is achterhaald, maar dat men dan verder gaat. In dit geval was op dat moment voor justitie niet te voorzien waar zich die mogelijke platen bevonden. De volgende dag, geconfronteerd met het feit dat er duplicaten waren, had het geen zin meer — en dat houd ik staande — alsnog opnieuw op te treden. Voor de vaststelling van het strafbare feit als zodanig was dat niet nodig, voor het voorkomen van het strafbare feit was het waarschijnlijk een slag in de lucht en er waren mogelijke aspecten van de openbare orde in het geding.

De heer **Wolffensperger** (D66): Voorzitter! Is de minister, gegeven al deze mogelijkheden en onmogelijkheden, van mening dat door de hele gang van zaken achteraf schade is toegebracht aan de geloofwaardigheid van het justitiële optreden?

Minister **Korthals Altes**: Dat geloof ik absoluut niet!

De heer **Wolffensperger** (D66): Leest u wel eens kranten?

Minister **Korthals Altes**: Ja, maar ik hoef het er niet mee eens te zijn. Het is het voorrecht van een democratie dat men zijn eigen mening erop na mag houden, zij het dat een minister die helaas niet altijd mag uiten. In dit geval mag het echter wel.

Als het openbaar ministerie op grond van zijn eigen aan de wet ontleende taak — ik kan hier niet genoeg de nadruk op vestigen — meent dat er opsporing moet plaatsvinden en dan met het Wetboek van Strafvordering in de hand, na vordering bij de rechter-commissaris overgaat tot huiszoeking, meen ik dat het openbaar ministerie zich daar niet van moet laten weerhouden, ook al zou het de zekerheid hebben dat het strafbare feit de volgende dag weer gepleegd wordt. Als het dit wel deed, zou het betekenen dat wij iedere dronken rijder voortaan moeten laten doorrijden, omdat wij vrij zeker weten dat men het na verloop van tijd weer doet. Iets anders is hoe de waardering moet zijn voor het feit dat Nederlandse kranten deze zaak in het ridicule trekken. Ik heb echter begrepen dat de heer Wolffensperger daar alle begrip voor had.

De heer Krajenbrink heeft mij ook gevraagd of ik van mening ben veranderd, omdat ik in het verleden in antwoord op vragen van naar ik meen de heer Gualthérie van Weezel heb gezegd, dat er voor het openbaar ministerie geen aanleiding was tot vervolging over te gaan in verband met pamfletten die de produktiemethoden van brandbommen en dergelijke beschreven. Het is terecht door de heer Dijkstal naar voren gebracht dat wij te maken hebben met het grote grondrecht van de persvrijheid. Maar ook ten aanzien van de persvrijheid bepaalt de Grondwet dat de verantwoordelijkheid voor de wet voor ieder blijft bestaan. Je zult zeer duidelijk in het Wetboek van Strafrecht moeten aanwijzen op welke wijze in strijd met de wet gehandeld is, wil er een grond zijn om op te treden.

In dit verband is het woord "opruiming" genoemd. In de omschrijving van de delicten die onder Titel vijf "Misdrijven tegen de openbare orde" zijn opgenomen in het Wetboek van Strafrecht, staat steeds dat moet worden opgeroepen of uitgenodigd tot een strafbaar feit of

tot gewelddadig optreden tegen het openbaar gezag. Wanneer je ongericht publiceert op welke wijze je een brandbom kan maken, zonder dat erbij wordt gezegd dat deze bom gebruikt moet worden om op een bepaalde wijze het openbaar gezag mee lastig te vallen of daar gewelddadig tegen op te treden, is niet voldaan aan de delictsinhoud van opruiming. Waar het om gaat is dat wij ons van geval tot geval niet moeten laten leiden door misschien wel begrijpelijke gevoelens van afkeuring dat dit eigenlijk wel ver gaat. Het moet gaan om een zuivere afweging van de vraag of hier sprake is van strafbaar handelen, hetgeen dan inderdaad een beperking kan inhouden van de persvrijheid, dat wil zeggen dat men achteraf degene die het gepubliceerd heeft hiervoor ter verantwoording kan roepen voor de rechter.

Welnu, hierover hebben wij in het verleden met elkaar gesproken. Ik ben inderdaad van mening dat bij de pamfletten die over de brandbommen gingen, niet kon worden gezegd dat hier sprake was van handelen in strijd met het Wetboek van Strafrecht en dat er dus voor de verantwoordingsplicht die de Grondwet kent bij de persvrijheid geen aanleiding was. Iets anders is, dat er vervolgens ook publikaties zijn geweest betreffende het oproepen tot inbraken en het ingooien van ruiten, met daarbij vermelding van namen, adressen en telefoonnummers. Daarvan kan ik melden dat er wel degelijk in Amsterdam door de politie opsporingsonderzoek is verricht. Daarover heb ik ook Kamervragen beantwoord. De justitie en de politie hebben hier bepaald niet stil gezeten. Dit heeft echter tot nog toe althans niet geleid tot bewijsbare daders, dat wil zeggen mogelijke daders die als verdachten van strafbare feiten voor de rechter kunnen worden gebracht. Wij moeten in alle gevallen afzonderlijk bezien hoe de situatie is. Ik meen dat hier wel van strafbaar handelen sprake was, maar dat wij nog niet zover zijn dat wij verdachten kunnen aanwijzen, die met enige kans op succes voor de rechter kunnen worden gebracht.

De heer Krajenbrink en de heer Van den Berg hebben in algemene zin geïnformeerd, of in verband met inbraken in overheidsgebouwen er niet meer maatregelen tot beveiliging moeten worden genomen, want dit onttrekt zich enigermate aan mijn

eigen verantwoordelijkheid. In algemene zin wil ik de vraag gaarne bevestigend beantwoorden, waarbij ik op dit ogenblik in het midden moet laten of de beveiliging beter geschiedt in private handen dan in overheidshanden. Ik sluit dit inderdaad op zichzelf niet uit, hoewel ik niet weet of de vraag ook in die richting was bedoeld.

De heer Wolffensperger heeft mij gevraagd wie opdracht heeft gegeven tot de huiszoeking. Ik heb hier in algemene zin antwoord op gegeven. De BVD heeft aangifte gedaan bij de hoofdofficier van justitie te Amsterdam. Deze heeft actie ondernomen. De vraag was of ik daarover was ingelicht en of ik daarvan af wist. Ik ben daarover ingelicht door middel van een nota, waarin mij werd meegedeeld dat het Amsterdamse openbaar ministerie de huiszoeking had gevorderd en dat deze zou plaatsvinden. Om precies te zijn was dit op 29 april. De Kamer herinnert zich dat het kabinet toen tot twee uur in de nacht heeft vergaderd, maar er was een schorsing die geduurd heeft van half zes tot half acht, als ik mij niet vergis. Tijdens de schorsing omstreeks een uur of zes heb ik van die nota kennis genomen.

Ik ga ervan uit dat noch de BVD noch het openbaar ministerie in Amsterdam ervan af wisten, dat er elders drukplaten waren. Misschien is dat wel verondersteld, maar ik heb daarover geen contact gehad.

Is er wel eens eerder overwogen om wegens opruiing of een soortge-lijk delict stappen te ondernemen tegen Bluf? Mijn antwoord is "ja". Er is sprake van één geval van strafvervolg-ning, maar niet tegen de redactie van Bluf, omdat wij deze wegens anonimiteit nog niet hebben kunnen thuisbrengen, maar tegen de drukker. Ik dacht dat dit bekend was. Een punt dat men zich voor ogen moet houden is dat de justitie tot nog toe — dit is betrekkelijk onbevredigend — alleen maar van de mogelijkheid gebruik heeft gemaakt om, wanneer de auctor intellectualis niet bekend is, de drukker te vervolgen. Dit is een tamelijk onbevredigende zaak als zodanig. Het is iets anders, wanneer men wel degelijk de zekerheid heeft wie de werkelijk verantwoordelijken zijn voor de inhoud van het blad.

De heer Kosto heeft geconsta-teerd, dat het best mogelijk is, dat het blad Bluf! irritatie heeft gewekt. Ik sluit het op zichzelf niet uit maar ik

acht het voor de beantwoording van de vragen die nu aan de orde zijn niet relevant of dat gebeurd is.

Ik moet ontkennen dat hier wellicht met een zekere gretigheid is opgetreden. Integendeel! Er is opgetreden op grond van een afweging die heeft plaatsgevonden nadat de BVD op 29 april de aangifte had gedaan. Op dat ogenblik moet je beslissen. Wachten staat dan gelijk aan niets doen.

De heer **Kosto** (PvdA): Was de aangifte van de BVD gespecificeerd? Bleek uit de aangifte om welk stuk het ging? Heeft ook een afweging kunnen plaatsvinden of het gehalte van dat stuk dit optreden wel rechtvaardigde?

Minister **Korthals Altes**: Het antwoord luidt geheel bevestigend. Er is ook op gewezen, dat het hier ging om een kwartaaloverzicht van het vierde kwartaal van 1981. Dat was bekend. De BVD vestigde er uitdrukkelijk de aandacht op, dat het om oude gegevens ging. Wat het belangrijke aspect is, is door de minister van Binnenlandse Zaken onder woorden gebracht. Daarnaast heb ik ook verwezen. Dat is het doorslaggevende argument geweest.

Wat is het belang voor de staat en de bondgenoten? De heer Kosto heeft verwezen naar de artt. 98 e.v. Precies de overwegingen die de minister van Binnenlandse Zaken daarover heeft gegeven zijn aanlei-ding geweest om op te treden. Uit het feit, dat op 30 april niet opnieuw werd opgetreden mag niet worden afgeleid, dat men de zaak bij nader inzien is gaan relativeren. De reden heb ik zoëven duidelijk aangegeven. Het was voor het vaststellen van het strafbare feit niet nodig en voor het voorkomen ervan zou het een zinloze actie zijn geweest.

De heer Van den Berg heeft tot mijn vreugde het optreden uitdrukke-lijk goedgekeurd. Hij heeft gezegd, dat stelselmatig wordt voorbijgegaan aan grenzen. Dat is nu juist uit strafrechtelijk oogpunt een buitenge-woon moeilijke vraag. Men verkent duidelijk die grenzen. In het ene geval gaat men er duidelijk overheen en in het andere moet je met het Wetboek van Strafrecht in de hand terughoudend optreden en zeggen: dit is in een democratische en vrije samenleving nog geoorloofd, al wil ik er best het morele oordeel — maar ik heb het dan nadrukkelijk over een

moreel oordeel — aan verbinden, dat niet iedereen altijd op even verstandi-ge wijze van die vrijheid gebruik maakt. Maar ook die vrijheid heeft men in een samenleving als de onze.

Over de maatregelen tot betere beveiliging heb ik in algemene zin gesproken.

Heeft het nu ontbroken aan stringentie en consequentie? Ik ben er groot voorstander van, dat duidelijk en herkenbaar wordt opgetreden maar ik meen dat er hier op 30 april alle aanleiding was, van verder optreden af te zien, omdat daarvan de zin moest worden betwijfeld.

De heer Dijkstal vraagt of de overheid in het verleden wel eens te laks is geweest. Ik geloof niet, dat je dat kunt zeggen. De overheid moet met een maximum aan eerbied voor het grondrecht van de vrijheid van drukpers nagaan, of er reden is, iemand ter verantwoording te roepen wegens overtreding van de strafwet. Als dat gebeurt, moet men tevens bekijken of men de potentiële dader daarvoor verantwoordelijk kan stellen. Anders is er geen zaak, tenzij men inderdaad zijn toevlucht neemt tot vervolging van de drukker, hetgeen in één geval is geschied. Ik heb al antwoord gegeven op de vraag waarom de officier van justitie de volgende dag heeft afgezien van verdere maatregelen. Tot de inbeslagneming is besloten op initiatief van het openbaar ministerie in Amsterdam, op basis van de ontvangen aangifte. Voor zover nu valt te voorzien zet het openbaar ministerie het onderzoek gericht op een verdere vervolging voort. Of die verdere vervolging kan plaatsvinden is uiteraard op dit moment nog niet met zekerheid te zeggen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **Voorzitter**: Namens de Kamer dank ik de regering voor de verstrekte inlichtingen.

Ik stel voor, dinsdag aanstaande over de voorgestelde moties te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de **interpellatie-Ter Veld en Haas-Berger**, gericht tot de staatssecretarissen van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Justitie, **over problemen, samen-**

hangende met o.a. het begrip niet-vrijwillige arbeid .

Tot het houden van deze interpellatie is verlof verleend in de vergadering van 7 mei 1986.

(De vragen zijn opgenomen aan het eind van deze weekeditie.)³

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik kan mij voorstellen dat de staatssecretaris van Sociale Zaken enigszins verbaasd was toen hij merkte dat hij bij een interpellatie over het vreemdelingenbeleid betrokken was. Het verbaasde mij ook tot op zekere hoogte. Ik ben ervan overtuigd dat het ook de bedrijfsverenigingen zal verbazen wanneer zij merken hoe verstrekkend hun uitspraken zijn over verwijtbare werkloosheid als het niet alleen gaat om sanctiemogelijkheden voor de betrokkenen, maar ook om de mogelijkheid van gezinshereniging en zelfs soms van hun eigen bedrijf? Immers, Justitie hanteert begrippen uit de sociale zekerheid bij de beoordeling of iemand, zoals in het geval dat mijn collega Haas-Berger straks uiteen zal zetten, over *voldoende middelen van bestaan* beschikt en of dat de betrokkene voor de voeten kan worden geworpen. De voldoende middelen van bestaan worden onder andere gedefinieerd als uitkeringen die niet uit een premiebetaling afkomstig zijn. In het oude stelsel betrof dat de WWV, in het nieuwe stelsel zal het ook gaan om, bij voorbeeld, de Toeslagenwet, de IOAW en dergelijke. Is er over die definiëring al overleg geweest tussen Sociale Zaken en Justitie?

Belangrijker nog is dat het niet over voldoende middelen van bestaan beschikken iemand pas verweten wordt wanneer hem daarvoor een verwijt kan worden gemaakt bij voorbeeld in geval van verwijtbare werkloosheid, vroeger niet-onvrijwillige werkloosheid, dan wel verwijtbaar gedrag gedurende de werkloosheid. Bij het laatste is het opvallend dat het ook kan gaan om onvoldoende sollicitatie of het niet accepteren van passende arbeid. Hoe verloopt de informatie daarover? In het concrete geval bleek namelijk dat de betrokkene verweten werd zich niet ingeschreven te hebben bij het gewestelijk arbeidsbureau, terwijl hij

dat, blijkens een inschrijfkaart, uitdrukkelijk wel had gedaan. Bovendien was er geen enkele sanctie van de gemeente in verband met zijn activiteiten voor het vinden van passende arbeid.

Naar mijn opvatting is het begrip verwijtbare werkloosheid een begrip dat gehanteerd kan worden voor een sanctie. Na afloop van de sanctie — in het oude stelsel kon dat zelfs betekenen het verlies van een half jaar WW en een sanctie in de WWV-periode — zou de betrokkene voldoende gestraft moeten zijn voor een mogelijk verwijtbare werkloosheid. Dan is het over en uit. Natuurlijk, de oorzaak verandert niet. De betrokkene is in zo'n geval niet-onvrijwillig, dan wel verwijtbaar werkloos geworden, maar hij is niet langer verwijtbaar werkloos. De werkloosheid is blijven voortbestaan als gevolg van de omstandigheden op de arbeidsmarkt. Het merkwaardige is, dat het begrip "verwijtbare werkloosheid" een zeer breed begrip is, variërend van: niet voldoende geprotesteerd hebben bij ontslag of ontslag genomen hebben en bij de nieuwe baan in de proeftijd ontslagen zijn. Het kan natuurlijk ook gaan om veel ernstiger zaken. In ieder geval is het een zo breed begrip, dat wij bij de *behandeling van de stelselherziening* sociale zekerheid uitdrukkelijk hebben besloten, dat het niet in de wet gedefinieerd kon worden — de staatssecretaris verloor ook daar zijn eigen voorstel voor een absolute sanctie in de wet — maar dat het een zaak was, waarover de bedrijfsvereniging een uitspraak kon doen. Wie bepaalt eigenlijk verwijtbare werkloosheid? Een bedrijfsvereniging, werkgevers en werknemers. Sinds wanneer laten wij het aan de sociale partners over om de criteria te bepalen voor het vreemdelingenbeleid? Dat zou hun op zijn minst moreel bezwaard moeten maken bij de beoordeling van een mogelijke sanctie. Opvallend is, dat waar de oorzaak — verwijtbaar werkloos worden — nooit verandert, ook als betrokkene niet meer verwijtbaar werkloos kan worden geacht te zijn — de sanctie, als je het doortrekt, eindeloos kan blijven duren. Stel je voor, dat betrokkene arbeidsongeschikt wordt. Dan zou hij zelfs nooit in de AAW kunnen komen vanuit de RWW en zal hij zijn leven lang — de oorzaak blijft immers ongewijzigd, want die kan niet met terugwerkende kracht worden veranderd — verwijt-

baar werkloos blijven en in de RWW blijven. Het lijkt mij, dat het niet zo kan zijn, dat een sanctie, die in het sociale-zekerheidsrecht reeds gevolgen heeft gehad, een dusdanige verre uitstraling kan hebben, zoals dat het geval is bij de zaak, die mijn collega Haas-Berger uiteen zal zetten. Ik denk, dat het verstandig is, dat in dit soort gevallen wordt gezegd: de straf op de zonde — de verwijtbare werkloosheid — is uitgebreid geweest, de persoon heeft voldoende gesolliciteerd, hem kan nu niet meer verweten worden, werkloos te zijn.

Mevrouw **Haas-Berger** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Zoals zo vaak in de discussie met de staatssecretaris van Justitie gaat het ook bij deze interpellatie over mensen, die vermalen worden tussen de regels. Regels en circulaires, die op het terrein van het vreemdelingenrecht vaak onbillijkheden met zich brengen, omdat die regels zo geïnterpreteerd worden, zoals nooit in de bedoeling heeft gelegen.

Hoe is de situatie? In 1978 is de heer Alarrachi uit Marokko naar Nederland gekomen in het kader van *gezinshereniging*. Hij was dus een tweede-generatiekind. In 1979 is hij getrouwd met Louisa el Karti. Uiteraard wilde het jonge paar in Nederland komen wonen. Hij had hier werk, een goede baan. Zijn familie woonde hier voor het grootste gedeelte en volgens de heersende traditie moest de vrouw de man en zijn familie volgen. Helaas kon die gezinsvorming niet doorgaan. De vrouw kreeg geen verblijfsvergunning in Nederland, mocht niet bij haar man komen wonen, omdat deze niet over voldoende woonruimte beschikte. Hij beschikte wel over voldoende inkomen, hij had immers een goede baan, maar geen huis. De vrouw bleef niet bij haar ouders wonen, zoals de staatssecretaris abusievelijk vermeldt, maar trok in bij familie van haar echtgenoot, die immers voor haar moest zorgen. Die familie is nu geheel in Nederland, dus een opvang is er daar niet meer.

Intussen zijn er wel drie kinderen geboren. De vrouw zat in Marokko, de man hier. De echtgenoot kon die gedwongen scheiding van zijn vrouw en kinderen niet verdragen, raakte aan de drank en pleegde een strafbaar feit. Daarvoor is hij in

december 1983 veroordeeld. Hij heeft vier maanden in de gevangenis gezeten. Men zou dan denken, dat de straf daarmee was afgelopen, dat hij zijn schuld had ingelost en opnieuw zou kunnen starten. Niets is minder waar. Op 21 april 1984 werd hij, met toestemming van de directeur van het GAB, door zijn werkgever ontslagen. Ik ga niet in op de handelingen van de werkgever, laten wij het erop houden, dat hij dit alles niet had behoeven te doen. De echtgenoot kreeg een uitkering krachtens de WVV, maar met een strafforting van 26 weken, omdat de werkloosheid aan de man zelf was te wijten. Immers, hij was ontslagen, omdat hij in de gevangenis had gezeten.

Na 26 weken wordt de strafforting opgeheven. Alarrachi doet intussen al het mogelijke om een baan te krijgen, wat helaas, gezien de arbeidsmarkt, steeds mislukt. Hij is nu ingeschreven bij het arbeidsbureau, heeft geen strafforting en men mag verwachten dat nu eindelijk zijn schuld geboet is. Hij is op dat moment eigenlijk al drie keer gestraft. Gelukkiger tijden schijnen aan te breken. Hij krijgt woonruimte zodat hij zijn vrouw en kinderen kan laten overkomen. Want dat gemis aan woonruimte was toch de reden dat zij niet mochten overkomen? Hij heeft een vestigingsvergunning, zodat zijn rechtspositie als lid van de tweede generatie erg sterk is en zijn verblijfstitel ook niet zo makkelijk kan worden ingetrokken. Op 1 september 1984 komt Louise el Karti met haar kinderen hoopvol naar Nederland. Zij meldt zich netjes twee dagen later bij de vreemdelingenpolitie. Dan komt de klap. Op het verzoek om een verblijfsvergunning wordt zowel in eerste aanleg, als in herziening afwijzend beschikt. Louise mag niet blijven en moet met haar kinderen terug naar Marokko. Haar schoonfamilie echter, die haar tot 1984 huisvestte, woont er niet meer. Wat was de reden van haar uitwijzing? Dat Alarrachi niet meer beschikt over voldoende middelen van bestaan, terwijl hem daarvan een verwijt kan worden gemaakt.

Mijnheer de Voorzitter! Natuurlijk was het hem destijds te verwijten dat hij werkloos was geworden. Hij heeft daarvoor echter strafforting gekregen, die nu is opgeheven. Hij probeert heel hard om aan het werk te komen. Hij is al voldoende gestraft. Toch blijft de staatssecretaris

van Justitie als argument gebruiken dat de oorzaak van de werkloosheid verwijtbaar blijft. Dat kan zo zijn, maar het is dan de vraag of die verwijtbare oorzaak na zoveel jaren nog tegengeworpen mag blijven worden bij een verzoek om gezinshereniging. Hoe lang mag dat tegengeworpen blijven worden? Moet hij dan voor één strafbaar feit nog een keer, voor de vierde keer, gestraft worden en met hem zijn vrouw en kinderen, waarvan de jongste in ons land is geboren?

Wij zijn van mening dat de staatssecretaris van Justitie het begrip "verwijtbare werkloosheid" niet mag hanteren als argument om gezinshereniging te weigeren als er nu geen sprake meer is van verwijtbare werkloosheid, ook al was de oorzaak in het verleden daarvan wel verwijtbaar. Wij verzoeken dan ook Louise el Karti en haar kinderen alsnog een verblijfsvergunning te verlenen.

Staatssecretaris **De Graaf**: Mijnheer de Voorzitter! Mevrouw Ter Veld veronderstelt dat ik misschien wat verbaasd ben, betrokken te worden bij een discussie over het vreemdelingenbeleid. Die verbazing is niet zo groot. Mijn aanwezigheid houdt verband met het feit dat mevrouw Ter Veld hierbij het woord voert. Meestal geef ik een reactie als zij in de Kamer aan het woord is. Haar invalshoek was ook met name de optiek van de sociale verzekering. Ook mijn reactie is op dat onderdeel gericht.

Ik maak nog een korte opmerking, voor de geschiedschrijving, over het onderscheid tussen hoe het vroeger was en nu, zoals is geformuleerd door mevrouw Ter Veld. Het onderscheid dat mevrouw Ter Veld aangaf is denk ik niet het onderscheid dat zij bedoelde aan te geven, namelijk nu "verwijtbaar" en vroeger "onvrijwillig werkloos". Zij bedoelde waarschijnlijk "vrijwillig werkloos".

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): "Niet onvrijwillig".

Staatssecretaris **De Graaf**: Inderdaad! Op dit punt zijn wij het met elkaar eens. De begrippen "vrijwillig" of "onvrijwillig" stichten nogal eens verwarring.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Daarom

heb ik ook het begrip "verwijtbaar" gehanteerd.

Staatssecretaris **De Graaf**: Dit misverstand is dan in ieder geval uit de weg geruimd.

Wij hebben afgesproken dat ik een reactie zal geven op de interpellatievragen geformuleerd onder 1, 3, 7 en 8 en mijn collega van Justitie zal op de overige vragen een reactie geven.

Het antwoord op de eerste vraag luidt bevestigend. Het begrip "verwijtbare werkloosheid" in de Nieuwe werkloosheidswet omvat inderdaad diverse situaties waarin sprake is van een verwijtbaar gedrag. Verwijtbare werkloosheid levert een weigeringsgrond op en kan leiden tot toepassing van een sanctie op de werkloosheidsuitkering. De bevoegdheid tot sanctienering berust bij de bedrijfsvereniging, die de zwaarte van de sanctie kan afstemmen op de mate van verwijtbaarheid van de gedragingen van de betrokken werknemer.

Vraag 3. Als de sanctie op de uitkering is afgelopen, is de kwestie administratief-rechtelijk voor de sociale verzekering afgedaan. In die zin kan worden gezegd, dat betrokkene voldoende is gesanctioneerd. Wat betreft het terrein van de sociale zekerheid speelt de verwijtbaar ontstane werkloosheid dan in beginsel geen rol meer. Ik gebruik bewust de woorden "in beginsel". Mevrouw Ter Veld weet dat bij een eventuele latere werkloosheid een zekere doorwerking kan plaatsvinden van vroegere gedragingen.

Vraag 7. De beleidsvrijheid van de bedrijfsvereniging richt zich op een adequate uitvoering van de werkloosheidswetgeving. Deze betreft zonder onderscheid alle uitkeringsgerechtigden in het kader van deze wetgeving. De ontwikkeling van dat beleid staat los van het toelatingsbeleid van mijn collega van Justitie. Mevrouw Ter Veld veronderstelde dus ten onrechte dat de sociale partners medebetrokken zijn bij de invulling van het vreemdelingenbeleid. Als uit de beslissing van de bedrijfsvereniging gevolgen voortvloeien voor het toelatingsbeleid, komen deze niet voort uit de beleidsvoering van de bedrijfsverenigingen of de besturen daarvan, doch uit het toelatingsbeleid van mijn collega van Justitie.

Vraag 8. Over mogelijke gevolgen van het weigeren van een werkloosheidsuitkering voor het beleidsterrein van het ministerie van Justitie is

vooraf geen expliciet overleg gevoerd. Uiteraard is Justitie in die zin betrokken geweest bij de besluitvorming omtrent de stelselherziening dat het een kabinetszaak is. Het nieuwe stelsel van sociale zekerheid is namelijk op dit punt niet wezenlijk anders dan het oude stelsel. Reeds onder de oude werkloosheidswetgeving bestond de kans — mevrouw Haas-Berger noemde een voorbeeld dat betrekking had op die oude wetgeving — dat een beslissing die door het uitvoeringsorgaan in het kader van de uitkering werd genomen gevolgen had op andere terreinen. Het nieuwe stelsel heeft daarin geen wijzigingen gebracht.

□

Staatssecretaris **Korte-van Hemel**: Mijnheer de Voorzitter! Tijdens de voorbereiding van dit interpellatiedebat ben ik uitgegaan van de vragen van mevrouw Ter Veld en mevrouw Haas-Berger zoals die mij hebben bereikt. De vragen gaven mij op zich geen aanleiding, mij uit te laten over het individuele geval dat mevrouw Haas op het oog heeft.

Voorzitter! Het gaat in dit debat heel nadrukkelijk om de criteria voor gezinshereniging. Wanneer kun je daarvoor in aanmerking komen? Eén van de algemene uitgangspunten van het gezinsherenigingsbeleid ten opzichte van elke vreemdeling, van welke nationaliteit dan ook, is dat de hier te lande verblijvende echtgenoot beschikt over voldoende middelen van bestaan in de zin van de Vreemdelingenwet. In sommige gevallen kan over het ontbreken van middelen van bestaan heen worden gestapt, bij voorbeeld als het gaat om de houders van een vergunning tot vestiging, om toegelaten vluchtelingen, om asielgerechtigden of om Nederlanders wier echtgenoot naar Nederland wil komen. In die specifieke gevallen wordt het ontbreken van voldoende middelen van bestaan in de regel alleen tegengeworpen indien de hier te lande verblijvende echtgenoot daarvan een verwijt kan worden gemaakt. De vraag is onder welke omstandigheden die verwijtbaarheid nog aan de orde komt. In het vreemdelingenbeleid, waarvoor ik verantwoordelijk ben, gaat dat om de criteria: werkloosheid door eigen toedoen, bij herhaling weigeren van passend werk en het zich niet beschikbaar stellen voor de arbeids-

markt. Die werkloosheid door eigen toedoen heeft geen enkele relatie met enige vorm van straffkorting. Bij de toepassing van deze op de Vreemdelingenwet gebaseerde normen gaat het niet om enigerlei vorm van administratiefrechtelijke sanctie, zoals dat het geval is bij de toepassing van de straffkorting op de uitkering, waarover staatssecretaris De Graaf zojuist sprak. De vaststelling van verwijtbare werkloosheid door de bedrijfsvereniging met een daaraan gekoppelde administratieve sanctie vormt derhalve wel een belangrijke indicatie voor het invullen van het verwijtbaarheids criterium, maar als die administratieve sanctie eindigt, houdt de verwijtbaarheid van het daarna ontbreken van voldoende middelen van bestaan voor de uitvoering van de vreemdelingenwetgeving per definitie nog niet op. Bij werkloosheid waarvan de oorzaak verwijtbaar is, wordt de opstelling van de betrokkenen op de arbeidsmarkt naarmate een langere periode sinds ontslag verstreken is een steeds zwaarder element bij de bepaling of nog steeds sprake is van een verwijtbaar ontbreken van bestaansmiddelen. Ik moet zeggen dat het al geruime tijd vast beleid is om in die van geval tot geval af te wegen kwesties na een redelijke termijn waarin betrokkene zelf voldoende in het werk heeft gesteld om weer over middelen van bestaan te gaan beschikken, het verwijtbare karakter van zijn werkloosheid niet blijvend tegen te werpen.

Mevrouw Haas sprak over individuele zaken. Ik heb altijd moeite om in dit huis over individuele gevallen te spreken. In het geval waarover mevrouw Haas sprak, zie ik geen aanleiding om over dat criterium heen te stappen. De zaak is al in een bepaalde besluitvormingsprocedure geraakt. In herziening is er een negatieve beschikking uitgegaan. Betrokkenen hebben een kort geding aangespannen. De president in kort geding heeft de redelijkheid van mijn beschikking getoetst en gemeend dat wij die redelijkheid in acht hebben genomen. De zaak is voorgelegd aan de Raad van State en ik hecht eraan de uitspraak daarvan af te wachten.

De beraadslaging wordt geopend.

□

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Voorzitter! De opmerkingen van de staatsse-

cretaris van Sociale Zaken dat inderdaad een sanctiebevoegdheid bij de bedrijfsvereniging ligt, dat er bij verwijtbare werkloosheid sprake kan zijn van een zeer breed scala van situaties en dat voor de sociale zekerheid bij het afgedaan zijn van de administratieve sanctie ook de zaak wordt afgedaan, deel ik van harte. Toch valt het mij op dat de uitspraak van de bedrijfsvereniging voor Justitie toch op zijn minst een indicatie is. Het valt mij tevens op, dat de criteria die Justitie hanteert — werkloosheid door eigen toedoen, bij herhaling passende arbeid weigeren en niet voldoende beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt — op zijn minst door Sociale Zaken door middel van de uitvoeringsorganisaties naar Justitie moeten worden doorgespeeld.

In mijn eerste termijn vroeg ik al hoe dat eigenlijk gebeurt. Juist in dit concrete geval is het heel duidelijk dat Justitie zei dat betrokkene niet was ingeschreven bij het Gewestelijk Arbeidsbureau, terwijl aan de hand van zijn inschrijvingskaart per datum kon worden gecontroleerd hoe hij was ingeschreven en hoe vaak hij was geweest. Er zit dus wel degelijk een relatie. Ik dring er sterk op aan dat hier eens naar gekeken wordt.

De staatssecretaris van Justitie zei dat de opstelling van de betrokkene op de arbeidsmarkt een steeds zwaarder element wordt. Ik wil dan ook wel weten of Justitie dit apart toetst. Of loopt dit via de gebruikelijke kanalen van het GAB?

Het lijkt mij dat Justitie er geen administratieve sanctie bovenop geeft, maar een nog veel ergere, namelijk het in tweeën breken van de hoeksteen van de samenleving.

Het is mogelijk dat er niet langer meer sprake is van verwijtbare werkloosheid, maar dat er tussentijds verwijtbaar handelen is ontstaan, welke situatie inmiddels weer is opgelost. Het kan de oorzaak zijn, maar door activiteiten van betrokkene kan hem dit niet langer meer voor de voeten worden geworpen. Ik wil in dit verband de Kamer een uitspraak voorleggen.

Motie

Door de leden Ter Veld en Haas-Berger wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

Ter Veld

gehoord de beraadslaging;

overwegende, dat in de Vreemdelin-gencirculaire (B19; 2.6.5.1.) is bepaald dat voor het verkrijgen van een verblijfsvergunning bij echtgenote of gezin het ontbreken van voldoende bestaansmiddelen slechts kan worden tegengeworpen indien betrokkene daarvan een verwijt kan worden gemaakt;

overwegende, dat onder andere van verwijtbaarheid kan worden gesproken, indien iemand door eigen toedoen werkloos is geworden;

overwegende, dat het verwijtbaar werkloos worden of zijn niet behoeft in te houden dat de werkloosheid verwijtbaar blijft;

verzoekt de regering, wanneer er niet langer meer sprake is van verwijtbare werkloosheid, het ontbreken van onvoldoende bestaansmiddelen betrokkene niet blijvend tegen te werpen en de Vreemdelin-gencirculair in dier voege aan te passen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **Voorzitter**: Naar mij blijkt, wordt deze motie voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 1 (19970).

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Bij de beantwoording klonk het alsof Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Justitie twee gescheiden circuits zijn. Ik denk dat er wel degelijk van een samenhang sprake is en ik meen dat het erg belangrijk is dat de ene "hand" de andere laat weten wat er gebeurt. Goed overleg lijkt mij noodzakelijk.

Nogmaals: het lijkt mij dat, wanneer de criteria van passende arbeid en voldoende activiteit op de arbeidsmarkt voor Justitie zo zwaar wegen, dat Justitie goed nagaat wat er in werkelijkheid is gebeurd. In het onderhavige geval is dit van groot belang. Ik neem aan dat de regering ook samen deze motie kan uitvoeren.

□

Mevrouw **Haas-Berger** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! De staatssecretaris van Justitie stelde dat er een kort geding is geweest over dit feitelijke geval van gezinshereniging en dat de president van de rechtbank haar geen ongelijk heeft gegeven. Zij

zei vervolgens liever de uitspraak van de Raad van State af te wachten.

Een uitspraak van de rechter in een kort geding is een marginale toetsing. Het gaat erom dat hier een principiële zaak een rol speelt. De staatssecretaris van Justitie heeft een beslissing genomen op grond van een interpretatie van regels die wel degelijk op deze situatie nu ter politieke controle zijn. Daarom vinden wij dat niet afgewacht kan worden en dat er een duidelijke stellingname moet komen van het kabinet en de Kamer.

Het gaat om een principiële zaak. De staatssecretaris zei terecht dat dit van geval tot geval bekeken moet worden. Dat gebeurt altijd. Zij voegde er echter aan toe, dat hier wordt bekeken of van geval tot geval verwijtbare werkloosheid niet tegengeworpen kan worden.

De staatssecretaris zei ook dat er sprake is van een administratieve sanctie die mede bepalend is bij haar vaststelling of de werkloosheid verwijtbaar is en of op die overweging een verblijfsvergunning kan worden afgegeven.

Gelet op het verhaal dat ik zojuist schetste, moeten wij een aantal zaken duidelijk blijven onderscheiden. De oorzaak van de werkloosheid is verwijtbaar, maar de administratieve sanctie is beëindigd. Ook de regering moet heel duidelijk aangeven wat zij met mensen doet en hoe zij met mensen omgaat. Ik heb het nu niet over de straf die men heeft uitgezet, maar over de eenduidigheid van het beleid.

Iemand heeft dus een strafsanctie gehad; die is opgeheven. Het is niet meer dan normaal dat de betrokkene denkt: ik heb geboet. Het ene departement zegt dan als uitvoerder, met de staatssecretaris van Sociale Zaken als woordvoerder: die verwijtbaarheid als zodanig bestaat dan in beginsel niet meer. Daarop volgt een andere beslissing, waarvan in de regels, dus geen wet, staat wat tegengeworpen kan worden als iemand verwijtbaar is. Hoe moet men in deze samenleving nu weten wanneer de werkloosheid wel of niet verwijtbaar is, als het ene departement ervan uitgaat dat dit in beginsel niet meer het geval is en het andere departement meent dat dit nog wel het geval is? De staatssecretaris moet dus heel duidelijk haar eigen beslissingen nemen. Zij moet ook nagaan wanneer werkloosheid verwijtbaar is.

Het mag toch niet maar blijven doorgaan? Als de strafsanctie niet meer geldt, wanneer houdt de verwijtbaarheid op te bestaan? Dat moet in ieder geval niet meer tegengeworpen kunnen worden. Anders is er sprake van een heel onjuiste gang van zaken. Daarmee zou de staatssecretaris eigenlijk ook in strijd handelen met wat zij zegt, geschreven heeft of heeft laten schrijven. In de nota over het vreemdelingenbeleid staat namelijk dat bij een verblijfsvergunning van niet-bepaalde duur inderdaad tegengeworpen kan worden dat iemand over onvoldoende middelen van bestaan beschikt of geen passende huisvesting heeft. Er staat echter ook heel duidelijk bij dat er uitzonderingen mogelijk zijn, juist in die situaties waarbij het gaat om gezinshereniging en gezinsvorming. Wij hebben het immers over een tweede generatie. Er kunnen dan namelijk uitzonderingen op die bepalingen worden gemaakt. Dat is hierbij ook aan de orde.

In dit geval gaat het dus om het volgende. De oorzaak is weliswaar verwijtbaar, maar men kan nu niet iemand van de tweede generatie met een vestigingsvergunning en dus een sterkere rechtspositie, zoals de staatssecretaris zelf zegt, jaren na het ontstaan van de verwijtbare werkloosheid, jaren nadat de betrokkene in de gevangenis gezeten heeft en jaren nadat hij getrouwd is, verwijten dat hij ooit verwijtbaar werkloos is geworden, terwijl hij nu echt niets anders dan zijn best doet om werk te krijgen. Mevrouw Ter Veld heeft ook gezegd dat die persoon nu weer in het gareel loopt en dat nu alles goed gaat, omdat zijn vrouw en kinderen hier zijn. De interpretatie van de vreemdelin-gencirculaire door de staatssecretaris is onjuist. Immers, daardoor raken mensen nog meer in de knel. Dat kan niet en daarom wil ik een motie aan de Kamer voorleggen.

De heer **Linschoten** (VVD): Maakt de PvdA in die interpretatie onderscheid tussen de gevallen waarin op het moment dat de werkloosheid ontstaat sprake is van verwijtbare werkloosheid en verwijtbare gedragingen die kunnen leiden tot sancties gedurende een uitkering, terwijl men normaal niet-verwijtbaar werkloos is? Brengt de PvdA dus een onderscheid aan tussen de gevallen waarin er sprake is van verwijtbare werkloosheid op het moment dat de werkloos-

heid ontstaat en verwijtbaarheid in die zin dat die gedurende een uitkering ontstaat, derhalve als men als werkloos is, en er sancties moeten worden toegepast?

Mevrouw **Haas-Berger** (PvdA): Voorzitter! Het gaat hier om het volgende. Er is op een goed moment werkloosheid ontstaan, waarvan de oorzaak verwijtbaar was. Toen heeft de bedrijfsvereniging — al dan niet terecht — een strafsancie opgelegd. In de vreemdelingencirculaires staat dat gezinsvorming kan worden afgewezen als het verwijtbaar is dat men niet over voldoende middelen voor bestaan beschikt, als men niet beschikbaar is voor de arbeidsmarkt en als men passend werk weigert. Deze elementen staan in de vreemdelingencirculaires.

Ook de staatssecretaris hanteert het begrip verwijtbare werkloosheid. Zij neemt het begrip echter veel ruimer om iemand maar geen vergunning te hoeven geven. Dat komt niet overeen met de hantering van het begrip door Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Dat is onduidelijk jegens de burgers. Dat is niet reëel, dat hoeft helemaal niet. Immers, er zijn altijd nog de twee andere beweegredenen — het niet beschikbaar stellen en het weigeren van passend werk — om iemand geen vergunning te geven! De vraag die de heer Linschoten zojuist heeft gesteld, doet dus niet ter zake. Het justitiële karakter is een geheel ander verhaal. Het gaat mij erom hoe Justitie de zaak uitlegt. Wat doet de staatssecretaris van Justitie met de regels in de vreemdelingencirculaire? Mijn stelling is dat zij die regels te breed interpreteert. De mensen hebben geen duidelijkheid. Op die manier wordt het altijd tegengeworpen, als iemand ooit een misstap heeft begaan. De gezinshereniging kan dan in feite nooit plaatsvinden.

De heer **Linschoten** (VVD): Voorzitter! Ik stelde deze vraag om de volgende reden. Mevrouw Haas wekte in haar verhaal de suggestie dat iemand niet langer mag worden achtervolgd met een daad waarvoor men inmiddels is beboet met een sanctie. Dat is technisch, juridisch een cruciaal probleem. Verwijtbare werkloosheid is op zichzelf geen sanctie. Het treffen van een sanctie in de sfeer van de sociale zekerheid is een andere zaak dan de vraag of de werkloosheid als zodanig

verwijtbaar is. Als er op het moment van het ontstaan van de werkloosheid sprake is van verwijtbaarheid, zal die ook in de sfeer van het recht op sociale zekerheid blijven voortbestaan totdat de werkloosheid als zodanig is opgeheven.

Mevrouw **Haas-Berger** (PvdA): Ik heb de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid duidelijk horen zeggen dat, na ommekomst van de strafkorting, de mogelijkheid waarop ik zojuist doelde open staat. De staatssecretaris moet mij toch eens een antwoord geven op de vraag: wanneer wordt bij een beslissing over een verblijfsvergunning het feit buiten beschouwing gelaten dat men ooit verwijtbaar werkloos geacht werd? Ik dien in dit verband graag een motie in, mijnheer de Voorzitter.

Motie

Door de leden Haas-Berger en Ter Veld wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging;

overwegende, dat Louisa El Karti voor haar en haar kinderen een verblijfsvergunning heeft verzocht ter zake gezinshereniging met haar echtgenoot Alarrachi;

overwegende, dat de staatssecretaris dat verzoek heeft afgewezen, omdat Alarrachi verwijtbaar werkloos zou zijn;

overwegende:

- dat hij een vestigingsvergunning heeft;

- dat zijn strafkorting op de WWV sinds eind 1984 is opgeheven en dat hij daarmee voor de verwijtbaarheid van de werkloosheid voldoende gestraft is;

verzoekt de regering, op humanitaire overwegingen mevrouw Louisa El Karti en haar kinderen alsnog een verblijfsvergunning ter zake gezinshereniging te verlenen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **Voorzitter**: Naar mij blijkt, wordt deze motie voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 2 (19970).

De heer **Krajenbrink** (CDA): Voorzitter! Er ligt voor ons de schrijnende situatie die mevrouw Haas-Berger nog eens expliciet heeft geschetst. Er ligt ook voor ons de vraag hoe beleid ter zake gevoerd moet worden. Onzes inziens is er formeel correct gehandeld, zowel door de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid als door de staatssecretaris van Justitie. Ook de rechter heeft dat in kort geding nog eens bevestigd. Bovendien moet het gepleegde strafbare feit niet worden ontkend. Dat gebeurt ook niet. Wij moeten ook niet te gemakkelijk honoreren dat men hier naar toe komt zonder de vereiste vergunningen. Maar toch, Voorzitter, er rijzen vragen. Een aantal zijn al gesteld.

Wat is nu precies "verwijtbare werkloosheid"? Dat is een algemene vraag. Hoe lang draag je dat, vanuit Justitie gezien, iemand na, bij voorbeeld iemand die als Marokkaan van de tweede generatie hier woont, in het bezit is van een vestigingsvergunning — dat is toch een categorie waarvan wij vinden dat de rechtspositie nog altijd versterking behoeft en wellicht komen wij dit ook nog tegen in de herziene vreemdelingenwet — iemand die zijn gezin hier wil laten komen, respectievelijk blijven, iemand die bovendien te maken heeft met zeer geringe kansen op een nieuwe baan? Ik wijs maar weer eens op het buitengewoon hoge werkloosheidspercentage onder de Marokkanen, dat soms tot 50 oploopt. Dan is het merkwaardig, te constateren dat als betrokkene morgen een baan heeft, de problemen in belangrijke mate zijn opgelost.

Voorzitter! In hoeverre wordt toch de verwijtbare werkloosheid als een soort automatisme tegengeworpen? Worden alle factoren die in het individuele geval een rol spelen echt meegewogen om de onevenredige hardheid te voorkomen? Weegt Justitie ook de precieze oorzaak van de verwijtbare werkloosheid? Met andere woorden: zal ook de mate van verwijtbaarheid in elk individueel geval weer een rol blijven spelen en in hoeverre is dat hier in concreto gebeurd?

Hoe lang zal dat in het geval van deze uitzetting nog worden tegengeworpen?

Blijkt hier ook niet opnieuw dat

onze beslisprocedures te lang duren, waardoor ook in geval van een negatieve beslissing de zaak steeds een schrijnender karakter krijgt en het ook steeds moeilijker wordt om in objectieve zin, op een verantwoorde wijze, beslissingen te nemen?

□

Mevrouw **Groenman** (D66):

Voorzitter! Het valt mij op dat als je je hoofdzakelijk met sociale zaken bezighoudt, zoals ik in deze Kamer, je je vaak niet realiseert wat een idiote consequenties aan een aantal regels vastzitten. Als ik de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hoor, dan begrijp ik het. Als een strafkorting ophoudt, dan is de kous af. Dat is duidelijk. Dat moet voor alle burgers in Nederland duidelijk zijn en ook voor burgers uit het buitenland die in Nederland willen zijn of al zijn. De staatssecretaris van Justitie zegt nu: neen, dan is de kous niet af en ga ik opnieuw bekijken in hoeverre voor mij dat begrip "verwijtbaarheid" nog overeind staat. Zij zei dat als er activiteiten zijn om werk te zoeken, dit een reden kan zijn om de verwijtbaarheid van de werkloosheid niet meer als reden op te voeren. De aanwezigheid van het aspect van het zoeken van werk is op dit moment aan de orde. Ik begrijp dan ook niet dat de regels van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Justitie zodanig kunnen interfereren dat er in werkelijkheid een inhumain beleid ontstaat. Er mogen best regeltjes zijn in Nederland. Sociale Zaken en Werkgelegenheid kent regels; wat mij betreft vaak veel te veel regels. Die regels moeten, ook als het gaat om samenwerking met andere departementen, voor iedereen in Nederland de nodige rechtszekerheid bieden. Dat is in deze situatie echter niet het geval. Dat bewuste gezin weet namelijk niet waar het aan toe is.

□

Staatssecretaris **De Graaf**: Mijnheer de Voorzitter! Ik kan erg kort zijn. Mevrouw Ter Veld heeft al duidelijk onder woorden gebracht dat zij de lijn die ik voorsta, volledig en van harte onderschrijft. Daar is niets aan toe te voegen.

Uit de opmerkingen van mevrouw Groenman en mevrouw Haas-Berger maak ik op dat er in dezen een onvoldoende beeld bestaat van de

positie van het departement van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het is niet het departement van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dat iets doet of nalaat. Neen, de uitvoering van de Werkloosheidswet is in handen van autonome organen, bedrijfsverenigingen, die onder toezicht van de SVR werken. De politieke verantwoordelijkheid op dit punt is een beperkte. Hierbij worden de regels gehanteerd die in de wet zijn vastgesteld; regels die een uitloeijsel zijn van de voorschriften en de rechten in het kader van de Werkloosheidswet.

Het is ook niet waar, zoals mevrouw Haas-Berger zei, dat het aspect van het verwijtbare op een gegeven moment niet meer bestaat. Als iets verwijtbaar is, blijft die verwijtbaarheid bestaan. Alleen, als een uitvoeringsorgaan gezien de wettelijke voorschriften aan die verwijtbaarheid consequenties verbindt in de vorm van een administratieve sanctie, kan aan die sanctie op een gegeven moment een einde komen op grond van de regels die de uitvoeringsorganen daarbij zelf hanteren. Dat zijn niet dezelfde regels die gelden voor het vreemdelingenbeleid. Dat heeft mijn collega van Justitie ook duidelijk onder woorden gebracht. Daarom kun je ook geen gegevens doorspelen, zoals mevrouw Ter Veld zoëven suggereerde. Dan vrees ik dat de uitvoeringsorganen inzake de sociale verzekering zich bezig zouden moeten houden met het vreemdelingenbeleid. Dat zou ik een heel slechte zaak vinden. Het is iets anders als Justitie, die het vreemdelingenbeleid uitvoert, gegevens opvraagt van bij voorbeeld een arbeidsbureau of een uitvoerend orgaan inzake de sociale verzekering. Dat is echter iets anders dan het doorspelen van gegevens vanuit de sociale verzekering. Op dat moment zouden de uitvoerende organen inzake de sociale verzekering buiten hun bevoegdheden treden. Dat zou een onjuiste gang van zaken zijn.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Ik ben het daar volledig mee eens. In werkelijkheid is de gang van zaken echter anders. De uitspraak van de bedrijfsvereniging is een indicatie voor Justitie, die vervolgens toetst of mensen zich beschikbaar houden voor passende arbeid, of ze voldoende solliciteren etc. Mijn verontrusting is juist — dat is ook de reden waarom ik uw aanwezigheid bij deze

interpellatie nodig achtte — dat het begrippenkader van de sociale zekerheid juist wel gebruikt wordt door Justitie, en wel op een andere wijze dan in de sociale zekerheid gebruikelijk is. Er is dan dus sprake van een gelijk begrippenkader. In de ontwerp-herziening van de vreemdelingenwet wordt verwezen naar begrippen die gehanteerd worden in de sociale zekerheid, alsof bij voorbeeld het gewestelijk arbeidsbureau Justitie informeert. Ik constateer echter dat er in werkelijkheid foute informatie bij Justitie terechtkomt. Ik heb gezegd dat ik de mening van de staatssecretaris deel dat Justitie eigen criteria moet hanteren. Zo is het echter niet.

Staatssecretaris **De Graaf**: Voorzitter! Zo is het wel, maar collega Korte-van Hemel zal uitvoeriger hierop terugkomen. Ik ben er in ieder geval mee ingenomen dat mevrouw Ter Veld de lijn die ik op grond van de sociale zekerheidswetgeving heb getrokken, juist vindt. Je kunt ook niet van idiote consequenties spreken, zoals mevrouw Groenman deed. Bij de sociale zekerheid moeten er op grond van de criteria van de desbetreffende wetten beslissingen worden genomen. Daarop wordt gecontroleerd. Als men het er niet mee eens is, kan men via een administratieve procedure zijn recht zoeken.

Natuurlijk hebben die beslissingen hier en daar effecten. Dit geldt niet alleen voor het vreemdelingenbeleid, maar ook voor andere sectoren. Ik geef een simpel voorbeeld. Op een gegeven moment kan een bedrijfsvereniging, gezien de uitsluitings- of weigeringsgronden, besluiten dat iemand geen recht op een uitkering heeft of dat men een korting op zijn uitkering krijgt. Dit kan tot gevolg hebben dat de persoon in kwestie vervolgens op een bijstandsuitkering is aangewezen. Dit kan heel verschillend uitpakken, gelet op de omstandigheden van de betrokkenen. Men kan wel of geen eigen huis hebben, dat men eventueel moet "opeten". Die verschillen zijn er altijd. Wij moeten de zaak zuiver houden. Vanuit de optiek van de sociale zekerheid moet de zaak beoordeeld worden. De organen van de werkloosheidswet moeten dat doen. Het is geen zaak van het departement. Voor het overige moet de zaak getoetst worden aan de criteria voor het vreemdelingenbeleid. Daarover

spreek ik dus niet. Ik ben het echter wel geheel eens met wat daarover door een collega naar voren is gebracht.

□

Staatssecretaris **Korte-Van Hemel**: Mijnheer de Voorzitter! Het is nooit weg dat mijn collega het eens is met de interpellanten op een bepaald onderdeel.

Mevrouw Groenman bracht juist datgene naar voren, waarvan zo gemakkelijk wordt aangenomen dat het daarom gaat. Zij zegt dat er geen rechtszekerheid is en dat men niet weet waar men aan toe is. Het is echter een algemeen punt bij het vreemdelingenbeleid dat betrokkenen maar al te goed weten waar zij aan toe zijn. Men heeft namelijk nog niet gekregen wat men graag wilde hebben. Er is geen enkele sprake van onzekerheid, men wil alleen maar iets anders dan men tot nu toe gekregen heeft. Dat is geen rechtsonzekerheid waar men onder lijdt.

Voorzitter! Het gaat in dit geval niet om de verwijtbaarheid. Wij hebben het over een concreet geval. Ik heb altijd grote moeite om in dit huis over concrete gevallen te spreken. Ik zeg echter in grote lijnen dat wij te maken hebben met een houder van een vestigingsvergunning die zich schuldig heeft gemaakt aan een ernstig strafbaar feit en daarvoor is veroordeeld. Dit heeft niet geleid tot een intrekking van zijn vestigingsvergunning. Dat had ook gekund. Maar hij heeft om gezinshereniging gevraagd.

De familie is met een visum voor één maand overgekomen. Men heeft in het buitenland niet de machtiging voor een voorlopig verblijf aangevraagd, zodat men hier langer kon blijven. Ik denk dat men bewust het risico heeft genomen om alvast maar naar Nederland te komen en maar te zien hoe het verder zou verlopen. Men heeft gevraagd hier te mogen verblijven. Van meet af aan is de vergunning voor gezinshereniging geweigerd, omdat er geen voldoende middelen van bestaan waren. Het ontbreken daarvan werd veroorzaakt door het toedoen van de betrokkene.

Mevrouw **Haas-Berger** (PvdA): Voorzitter! Ik wil enige nuance aanbrengen in de opmerkingen van de staatssecretaris. Zij suggereert dat mevrouw El Karti op de bonnefooi hier naartoe is gekomen, waarbij zij

bewust het risico heeft genomen dat zij uit het land werd gezet. Wij moeten de zaak wel in de goede volgorde zetten. In 1979 is men getrouwd en toen heeft men een verblijfsvergunning aangevraagd. Die werd geweigerd op de grond dat er geen woonruimte was. Later was deze woonruimte er wel, vijf jaar na dato. Men kon er toch op dat moment in alle redelijkheid vertrouwen in hebben, dat de Nederlandse regering in haar beleidsbeslissingen enigszins consequent is, zodat men kon verwachten dat het tegenargument van het niet hebben van een huis nog steeds gold. Je mag dan toch aannemen dat je op het moment dat dit huis er is, de vergunning krijgt.

Staatssecretaris **Korte-van Hemel**: Mijnheer de Voorzitter! Als ik de circulaire erbij neem, dan lees ik daar dat het ontbreken van passende huisvesting wordt tegengeworpen op enig moment aan betrokkene. Nu kan betrokkene zeggen dat hij ondertussen het huis heeft gekregen, zodat hij ervan uit mocht gaan, dat zijn vrouw hier mocht blijven, als zij hier kwam met een visum van één maand. Overeind blijft echter staan, dat zij niet meteen een verblijf bij echtgenoot heeft aangevraagd, maar een verblijf voor één maand, zonder hierbij acht te slaan op alles wat er in de tussentijd gebeurt is.

Mevrouw **Haas-Berger** (PvdA): Zij is de eerste september teruggekomen en de derde heeft zij zich gemeld bij de Vreemdelingenpolitie.

Staatssecretaris **Korte-Van Hemel**: Mijnheer de Voorzitter! Ik begrijp niet, dat men zo zeker was, dat het allemaal niet meer zou meespelen, als men zich zo goed had georiënteerd. Iedereen weet — op dit punt worden mij altijd verwijten gemaakt — dat strafbare feiten altijd nog consequenties nadien hebben. Betrokkene — niet de aanvraagster, maar de echtgenoot — heeft ook verbleven in het Huis van Bewaring. Hij moet heel goed weten wat dit voor consequenties kan hebben voor de rest van zijn gezin. Daarmee blijft overeind staan, Voorzitter, de toetsing van betrokkene met oog op gezinshereniging. Het beroep moeten doen op de openbare middelen is in dit geval het criterium, dat de persoon wordt tegengeworpen.

De **Voorzitter**: Mevrouw Ter Veld, ik heb het gevoel dat wij bezig zijn een individueel geval uit te discussiëren, dat in de interpellatievragen niet tot uiting komt. De interpellatie bestaat uit algemene vragen, die daarom ook terecht door de Kamer zijn toegelaten. Ik moet bezwaar maken, als de discussie te ver in detail zou gaan in de strikt persoonlijke individuele situatie. Ik verzoek u bij interrupties hiermee rekening te houden.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Dat was ik inderdaad van plan.

Voorzitter! Ik begrijp van de staatssecretaris uit haar toelichting, waarin zij het Huis van Bewaring noemt, dat bij het begrip "verwijtbare werkloosheid" opnieuw rekening wordt gehouden met het feit, dat iemand een straf heeft uitgezeten. Ik dacht dat uitgezeten betekende: uitgezeten.

Staatssecretaris **Korte-van Hemel**: Voorzitter! Ik wil dit graag meteen kortsluiten. Verwijtbaar betekent in dit geval dat ik te maken heb met een verzoek om gezinshereniging en dat bij toetsing van het verzoek blijkt, dat degene bij wie de aanvraagster wil gaan verblijven, geen middelen van bestaan heeft en beroep moet doen op de openbare kas. De reden hiervan is dat hij door eigen toedoen werkloos is geworden. Zo liggen de feiten en niet anders.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): Mag ik een heel simpele vraag stellen? Hoe toetst Justitie verwijtbare werkloosheid? Ik begrijp dat er geen gebruik gemaakt wordt van de uitspraken van werkgevers, werknemers en de sociale zekerheid.

Staatssecretaris **Korte-van Hemel**: Mijnheer de Voorzitter! De feiten liggen er. Als op een gegeven moment een dergelijk verzoek wordt ingediend en als dan moet worden toegelicht wat de middelen van bestaan zijn, waarbij blijkt dat deze niet aanwezig zijn, dan brengen de Vreemdelingendienst en de advocaat van betrokkene de feiten op tafel. Daaruit blijkt dan dat iemand, hoewel hij een verblijfsvergunning heeft, niet beschikt over voldoende middelen van bestaan om de gezinshereniging te kunnen honoreren. Normaliter zou een dergelijke vraag wel kunnen worden gehonoreerd. Waarom gebeurt het in dit geval niet? Omdat men in dit geval te maken heeft met

Korte-Van Hemel

een betrokkene die door eigen toedoen werkloos is geworden. Of de sociale verzekering, de bedrijfsvereniging één, twee of zes maanden heeft gekort, daar gaat het niet om. De feitelijke situatie bij de toetsing is bepalend voor het al dan niet toestaan van de verblijfsvergunning.

Mevrouw **Ter Veld**: (PvdA): Had het verzoek dan maar wel toegestaan, dan had de man WW gehad.

Nu is de verwijtbaarheid ook aan de orde aan de kant van sociale zaken. De staatssecretaris gaat ervan uit dat zij daarmee niets te maken heeft en dat de sanctie na een half jaar afloopt. Na een half jaar loopt de uitkering WW af waarna betrokkene dit niet meer wordt aangerekend, als hij actief solliciteert.

Staatssecretaris **De Graaf**: De sanctie eindigt op een gegeven moment. Dat is een andere zaak.

Mevrouw **Ter Veld** (PvdA): De oorzaak kun je nooit met terugkerende kracht veranderen, maar de omstandigheden veranderen.

Nu zei de staatssecretaris van Justitie dat het verandert. Op een gegeven ogenblik toetst zij niet alleen of iemand verwijtbaar werkloos is geworden — daarvoor hanteert zij haar eigen criteria — maar ook of het betrokkene nog steeds voor de voeten kan worden geworpen, gezien de arbeidsmarkt en zijn activiteiten op de arbeidsmarkt. Hoe toetst zij dat, met of zonder informatie van gewestelijke arbeidsbureaus en hoelang blijft het zo?

Staatssecretaris **Korte-van Hemel**: Ik denk dat mevrouw Ter Veld haar motie had geprepareerd voor ik mijn betoog in eerste termijn had uitgesproken. Ik heb gezegd dat ik bereid ben — het is al geruime tijd vast beleid — om in die gevallen deze kwesties van geval tot geval af te wegen na een redelijke termijn, waarin betrokkene zelf voldoende in het werk heeft gesteld om weer over middelen van bestaan te gaan beschikken. Dan kan het verwijtbare karakter van zijn werkloosheid niet blijvend worden tegengeworpen. De motie van mevrouw Ter Veld is dus volstrekt overbodig. Ik heb het al gezegd voor zij de motie aan mij voorlegde. Wat wordt gevraagd is vast beleid.

Mevrouw Ter Veld vraagt hoe ik dat doe. Uit het feit dat het vast

beleid is, blijkt wel dat er in de afgelopen jaren voldoende van deze kwesties aan de orde zijn geweest. De gevallen die voor betrokkenen positief zijn, lenen zich natuurlijk niet voor verdere jurisprudentie. In de gevallen waarin het voor betrokkenen negatief uitviel is jurisprudentie ontstaan, onder andere via het al dan niet winnen van korte gedingen, waarin de rechtmatigheid, zij het marginaal, wordt getoetst door de presidenten van de rechtbanken met het oog op een te verwachten uitspraak van de Raad van State. Uit de jurisprudentie kun je concluderen, dat je niet in zijn algemeenheid kunt zeggen, dat het ophoudt op het moment waarop, zoals staatssecretaris De Graaf zegt, de sanctie ophoudt. Juist het individuele karakter kan een oordeel op een gegeven moment weer positief laten uitvallen voor betrokkene.

Mevrouw **Haas-Berger** (PvdA): Wat is een redelijke termijn?

Staatssecretaris **Korte-van Hemel**: Uit de vaste jurisprudentie blijkt, dat de redelijke termijn drie tot vijf jaar bedraagt.

De heer **Krajenbrink** (CDA): Wanneer begint die termijn te lopen?

Staatssecretaris **Korte-van Hemel**: In zijn algemeenheid kun je zeggen, dat de termijn begint te lopen op het moment dat het ontslag is verleend en iemand door eigen toedoen niet meer in zijn levensonderhoud en eventueel dat van anderen kan voorzien. Er ligt ook een mogelijke termijn na het moment van veroordeling, waardoor aanleiding is gegeven tot het ontslag door de werkgever of niet. Dat is een tijdstip waarvan de vaststelling op basis van de huidige vreemdelingenwetgeving een discretionaire bevoegdheid is van de staatssecretaris van Justitie. De redelijkheid daarvan wordt getoetst door de rechter.

Ik concludeer dat de motie-Ter Veld volstrekt overbodig is. Ik heb al toegezegd wat zij vraagt. Gelet op het geheel van deze omstandigheid spreek ik een negatief judicium uit over de motie-Haas.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **Voorzitter**: Namens de Kamer dank ik de regering voor de verstrekte inlichtingen.

Ik stel voor, dinsdag aanstaande over de voorgestelde moties te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

Sluiting 17.47 uur.

Noot 1 (zie blz. 3785)

Lijst van ingekomen stukken, met de door de Voorzitter ter zake gedane voorstellen :

1. twee Koninklijke boodschappen ten geleide van de volgende wetsvoorstellen:

Verlenging werkingsduur Wet melding buitenlandse boycotmaatregelen (19965);

Wijziging van hoofdstuk XIII (Ministerie van Economische Zaken) van de begroting van de uitgaven van het Rijk voor de jaren 1981, 1982 en 1983 (slotwet 1981, 1982 en 1983; respectievelijk vijfde, derde en derde wijzigingsvoorstel) (19966).

Deze Koninklijke boodschappen, met de erbij behorende stukken, zijn al gedrukt en rondgedeeld;

2. negentien brieven van de Directeur van het Kabinet der Koningin, met de mededeling dat Hare Majesteit de haar door de Staten-Generaal toegezonden voorstellen van (rijks)wet, gedrukt onder de nrs. 17 360 (R 1202), 18 841, 19 069, 19 094, 19 150, 19 156, 19 237, 19 294, 19 340, 19 397, 19 483, 19 544, 19 578, 19 737, 19 738, 19 751, 19 762, 19 777 en 18 803, heeft goedgekeurd.

De Voorzitter stelt voor deze brieven voor kennisgeving aan te nemen;

3. de volgende brieven:

een, van de minister van Buitenlandse Zaken, ten geleide van de Overeenkomst met de Sovjet Unie inzake het vermijden van dubbele belasting (19957);

twee, van de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, te weten: een, ten geleide van het richtlijnenoverzicht van het EG-verslag over Raad (19 700-V, nr. 90);

een, ten geleide van het richtlijnenoverzicht van het EG-verslag over 1986 (19 889, nr. 2);

twee, van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking, te weten: een, ten geleide van het jaarverslag 1985-1986 van de Stichting Nederlandse Raad voor Juridische Samenwerking met Indonesië (19 700-V, nr. 92);

een, ten geleide van commentaar op de jaarverslagen 1985 van de MFO's (19 700-V, nr. 88);

een, van de staatssecretaris van Justitie, over het provinciaal project RBS-Groningen (15 317, nr. 162);

drie, van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, te weten: een, over het provinciale belastinggebied (19 515, nr. 18);

een, ten geleide van het rapport 'Gemeentegrootte en ambtelijke organisatie' (19 700-VII, nr. 52);

een, over de kerkelijke gezindte en gemeentelijke bevolkingsadministratie (19 512, nr. 7);

vier, van de minister van Onderwijs en Wetenschappen, te weten:

een, over Uitvoering Machtigingswet inschrijving studenten (19 700-VIII, nr. 58);

een, ten geleide van de gecorrigeerde tekst van antwoord op vraag 84 naar aanleiding van de Hoofdlijnennotitie SVM (19 790, nr. 18);

een, over de taak en opzet van de procesroedelinatie t.b.v. de SVM-operatie (19 790, nr. 17);

een, ten geleide van de beleidsnotitie inzake experimentele onderwijscentra (19 959);

een, van de staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, over moties voorgesteld naar aanleiding van de hoofdlijnennotitie SVM (19 790, nr. 19);

een, van de minister van Financiën, ten geleide van zijn reactie op de voorgestelde motie van het lid Herfkens (19 085, nr. 13);

twee, van de minister van Defensie, te weten:

een, ten geleide van de overeenkomst met België en Luxemburg om op operationeel, personeel en materieel gebied samen te gaan werken (19 700-X, nr. 46);

een, ten geleide van informatie over het door Defensie gevoerde beleid over het afstoten van oude gebouwen in relatie tot vervanging daarvan door nieuwbouw (19 700-X, nr. 47);

een, van de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, over de situatie in de kerncentrale te Doel (19 700-XI, nr. 90);

twee, van de staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, te weten: een, over de kostenconsequenties van het 22e Supplement MBV (19 700-XI, nr. 91);

een, ten geleide van antwoorden over het rapport van Algemene Rekenkamer inzake subsidies op het gebied van de Volkshuisvesting (19 850, nr. 6);

zes, van de minister van Verkeer en Waterstaat, te weten:

een, ten geleide van haar standpunten ten aanzien van voorgestelde moties inzake een viertal waternota's (18 793, 18 968, 19 153, nr. 17);

een, ten geleide van het rapport inzake de versnelde evaluatie van de APK II (18 195, nr. 25);

een, ten geleide van de Evaluatienota proefperiode zesbaksduwvaart (19 700-XII, nr. 47);

een, over de totstandkoming van het EG-scheepvaartbeleid (19 787, nr. 3);

een, over het vaststellen Waterbeheer in het Zoommeer na 1987 (12 449, nr. 105);

een, over de versnelde aanleg van Rijksweg 59 (19 700 B, nr. 13);

twee, van de minister van Economische Zaken, te weten:

een, over investeringspremieregeling regionale projecten (19 700-XIII, nr. 103);

een, over het verslag van de commissie voor de Verzoekschriften inzake het adres van de heer Lentink (19 732, nr. 284);

drie, van de staatssecretaris van Economische Zaken, te weten:

een, over de Winkelsluitingswet 1976 (19 348, nr. 10);

een, over de Stichting Automatiseringsbureau Toerisme (19 700-XIII, nr. 102);

een, over het vestigingsbeleid (19 700-XIII, nr. 105);

vier, van de minister van Landbouw en Visserij, te weten:

een, over de agrarische grondmarkt (19 700-XIV, nr. 57);

een, over het werkgelegenheidsprogramma bosbouw 1984-1985 (19 700-XIV, nr. 58);

een, over de SKG LUW (19 954);

een, over oestercultuur (19 962);

vier, van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, te weten:

een, over de positie van jeugdigen in het arbeidsproces (19 700-XV, nr. 82);

een, over het praktijkprogramma buitenland (19 700-XV, nr. 88);

een, over het initiatief Linschoten c.s. (19 873, nr. 6);

een, over het initiatief Buurmeijer en Leijnse (19 940, nr. 4);

een, van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ten geleide van afschrift van twee brieven inzake uitvoering van toezeggingen aan het lid Paulis (19 638, nr. 18);

drie, van de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, te weten:

een, ten geleide van de voortgangsnotitie Sportbeoefening door gehandicapten (16 709, nr. 9);
een, ten geleide van de eindrapportage van de Begeleidingscommissie Uitvoering Wet uitkeringen vervolgingslachtoffers 1940-1945 (19 281, nr. 3);

een, ten geleide van de beleidsnota 'Jeugdvoorlichting over de Tweede Wereldoorlog in relatie tot het heden' (19 958);

een, van het Presidium, ten geleide van de raming van de in het volgende jaar voor haar benodigde uitgaven, alsmede te verkrijgen middelen (19 964);

een, van het lid Wolters c.s., ten geleide van een voorstel van wet verhoging percentage vakantijbijslag (19 961).

Deze brieven zijn al gedrukt en rondgedeeld;

4. de volgende brieven:

een, van de minister-president, minister van Algemene Zaken, ten geleide van een Koninklijk besluit, houdende de benoeming en ontslag van ministers Van Dijk en De Koning en staatssecretaris De Graaf;

een, van de minister van Onderwijs en Wetenschappen, over de inschrijvingsbedragen bij de Open universiteit;

een, van de minister van Verkeer en Waterstaat, ten geleide van de nota Oppervlaktedelfstoffen.

De Voorzitter stelt voor, deze brieven niet te drukken en voor kennisgeving aan te nemen. Voor zoveel nodig is kopie gezonden aan de betrokken commissies;

5. de volgende adressen:

een, van G.J. Vos te Amersfoort, met betrekking tot toepassing hardheidsclausule;

een, van C.A.M. Schilder te Volendam, met betrekking tot kwijtschelding van diverse aanslagen;
een, van mevrouw T. Westerwoudt-Kneppers te Wassenaar, met betrekking tot haar belastbaar inkomen;

een, van J. Samplonius te Baambrugge, met betrekking tot belastingen;

een, van J. Duinkerken te Klazienaveen, met betrekking tot belastingen;

een, van B. Buys te Amsterdam, met betrekking tot kwijtschelding belastingen;

een, van R. van den Brink te Soesterberg, met betrekking tot zijn belastingaangifte;

een, van mevrouw M.Th. de Roos-Roos te Hoogeveen, met betrekking tot kwijtschelding inkomstenbelasting 1985;

een, van mevrouw M.L.S. Visser te Amsterdam, met betrekking tot een verzoek om kwijtschelding van inkomstenbelasting en premieheffing;

een, van G.C.C. Dekkers te Etten-Leur, met betrekking tot een verzoek om toepassing van de hardheidsclausule;

een, van mevrouw M.L.T. Pot te Borne, met betrekking tot een verzoek om toepassing van de hardheidsclausule;

een, van P.M.M. Nabben te Sevenum, met betrekking tot aftrekkosten groot-onderhoud;

een, van Troost Pernis Groep B.V. te Spijkenisse, met betrekking tot WIR-premie;

een, van L. Hose te Hoofddorp, met betrekking tot omzetbelasting over 1976 t/m 1978;

een, van mevrouw J.M. Van Huet-Oortveld te Pannerden, met betrekking tot aanslag inkomstenbelasting 1984 en premieheffing volksverzekeringen 1984;

een, van D.G. Schouten te Utrecht, met betrekking tot WIR-premie;

een, van Coöperatieve Flatexploitatievereniging 'Parkflat Langswater III' U.A. te Amsterdam, met betrekking tot een verzoek om toepassing van de hardheidsclausule;

een, van mevrouw M.L.F. Schaef-fer-Jansen te Amsterdam, met betrekking tot een verzoek om toepassing van de hardheidsclausule in verband met successierecht;

een, van mevrouw J.A. Kuster-Melieste te Dordrecht, met betrekking tot de inkomstenbelasting 1985;

een, van J. Hagendoorn te Hellevoetsluis, met betrekking tot huursubsidie.

Deze adressen zijn gesteld in handen van de commissie voor de Verzoekschriften;

6. een brief van Bernd Sael, over vlieg oefeningen boven Canada.

Deze brief ligt op de griffie ter inzage;

7. de volgende brieven e.a.:

een, van O.S.G. Balans, over het WRR-rapport Basisvorming in het onderwijs;

een, van de Nationale Advies Raad voor Ontwikkelingssamenwerking, ten geleide van het 'Advies Graduatie en Integratie van Ontwikkelingslanden en de GATT-Handelsronde'.

Deze brieven e.a. liggen op de griffie ter inzage. Kopie is zonodig gezonden aan de betrokken commissies;

8. de volgende brieven e.a.:

het jaarverslag 1986 van de Scheepvaartinspectie;

een, van de directeur van het instituut werkend voor de UNO, over particuliere ondernemingen;

een, van A. Veltman, over reageerbuis-bevruchting;

een, van H. Faber, over de koop van een woning;

een, van J.P. Goudzwaard, over de dubbele-bodem-truc van minister Ruding;

een, van K.F. Homburg, over de richtlijnen in het belang van de mens;

een, van L.H. Stuy, over belastingen;

een, van J.Th.M. Smits, over bezuinigingen in de gezondheidszorg; het jaarverslag 1986 van de Stichting de Nationale Sporttotalisator;

een, van H. Tjoeren, over de superheffing;

het jaarverslag 1986 van de Amsterdamse Effectenbeurs;

een, van A.C.J. van Disseldorp, over bezuinigingen;

een, van J.J.A. Spieker, over kinderopvang;

een, van de OSL Stichtingen voor Vrijheid en Veiligheid, over het bezoek van partijleider Honecker.

Deze brieven e.a. liggen op de griffie ter inzage.

Noot 2 (zie blz. 3795)

De vragen van het lid Van Es luiden:

1

Is inmiddels bekend hoe het kwartaaloverzicht uit 1981 van de BVD is uitgelekt?

2

Waaruit bestaat het staatsgeheime karakter van het als vertrouwelijk bestempelde kwartaaloverzicht van de BVD uit 1981 dat een inval rechtvaardigde in het redactielokaal

van Bluf op grond van artikel 98a lid 3 Wetboek van Strafrecht?

3
Waarom is de drukkerij de Raddraaier doorzocht en zijn de prullemand en het negatieven- en platenarchief in beslag genomen, terwijl in het colofon van de in beslag genomen exemplaren van Bluf staat vermeld dat drukkerij Luna verantwoordelijk is voor de druk van dit nummer?

4
Welk redelijk doel dient de inbeslag-neming van de wikkels en stickers met de namen en adressen van de abonnees en de telefoonklapper met nummers van organisaties, instellingen en medewerkers van Bluf?

5
Wordt tot verdere vervolging overgegaan? Zo ja, tegen wie wordt die ingesteld? Worden in dat geval ook de kranten, die gepubliceerd hebben over het vertrouwelijke BVD-kwartaaloverzicht uit 1981, vervolgd? Zo nee, worden de in beslag genomen zaken van het weekblad en de drukkerij dan teruggegeven?

6
Zijn de door de BVD opgeslagen gegevens over de C.P.N., die sinds 1982 is afgevoerd van de lijst van door de BVD in de gaten te houden organisaties, al vernietigd?

7
Sinds wanneer zijn de «Dialogo van Driebergen», de FNV en de bij de FNV aangesloten bonden afgevoerd van de BVD-lijst van in de gaten te houden organisaties en wat is er met de opgeslagen gegevens gebeurd?

Noot 3 (zie blz. 3807)

De vragen van de leden Ter Veld en Haas-Berger luiden:

1
Stemt de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in met de opvatting dat het begrip verwijtbare werkloosheid een begrip is in het sociale zekerheidsrecht, dat een zeer breed scala aan situaties omvat – uiteenlopend van onvoldoende protesteren tegen ontslag tot ontslag op staande voet – en op grond waarvan administratieve sancties kunnen worden toegepast met betrekking tot een werkloosheids-uitkering?

2
Is het waar dat de vaststelling verwijtbare werkloosheid door de bedrijfsvereniging met een daaraan gekoppelde administratieve sanctie, het criterium is op grond waarvan de staatssecretaris van Justitie haar beslissingen over het afgeven van een verblijfsvergunning baseert?

3
Is het waar dat de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ervan uitgaat dat bij beëindiging van een strafkorting op een sociale uitkering wegens «verwijtbare werkloosheid», de betrokkene geacht wordt voldoende gestraft te zijn?

4
Delen de bewindslieden de opvatting dat na afloop van de sanctieperiode betrokkene die alle pogingen in het werk stelt om aan het werk te komen dan ook geacht moet worden niet langer meer verwijtbaar werkloos te zijn?

5
Zo ja, kan dan een verwijtbare oorzaak van de werkloosheid een vreemdeling blijvend worden tegengeworpen bij het verlenen van een verblijfsvergunning in het kader van de gezinshereniging?

6
Zijn de bewindslieden het met de vragenstellers eens dat bij het weigeren van een verblijfsvergunning omdat de bedrijfsvereniging beoordeelde dat betrokkene niet onvrijwillig werkloos geworden was, de straf kennelijk nooit ophoudt?

7
Acht de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het terecht en moreel verantwoord, dat de beleidsvrijheid van de bedrijfsvereniging – in casu werkgevers en werknemers – te bepalen of er sprake is van verwijtbare werkloosheid zo verstrekkend is dat dergelijke besluiten consequenties hebben voor het toelatingsbeleid?

8
Is er – waar in het sociale zekerheidsstelsel veelal sprake zal zijn van uitkeringen uit de algemene middelen, zoals bij de Toeslagenwet, en de mogelijkheid van administratieve sancties in het sociale zekerheidsstelsel niet kan worden gemist – overleg geweest tussen Sociale Zaken en Justitie over de consequenties van het nieuwe sociale zekerheidsstelsel en de mogelijk onbedoelde uitstraling

daarvan op het beleidsterrein van Justitie?

9
Is de staatssecretaris van Justitie bereid wanneer er niet langer meer sprake is van verwijtbare werkloosheid, het ontbreken van voldoende bestaansmiddelen – bijvoorbeeld door het ontvangen van een uitkering waarvoor geen premie is betaald – betrokkene niet blijvend tegen te werpen?

Noot 4 (zie blz. 3815)

Lijst van ingekomen stukken, met de door de Voorzitter ter zake gedane voorstellen:

1. negentien brieven van de Directeur van het Kabinet der Koningin, met de mededeling, dat Hare Majesteit de haar door de Staten-Generaal toegezonden voorstellen van wet, gedrukt onder de nrs. 16 822, 18 925, 19 126, 19 372, 19 392, 19 413, 19 472, 19 516, 19 556, 19 570, 19 573, 19 587, 19 619, 19 629, 19 700-I, 19 700-II en 19 700-III, heeft goedgekeurd.

De voorzitter stelt voor, deze brieven voor kennisgeving aan te nemen;

2. twaalf brieven van de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, met de mededeling, dat zij in haar vergadering van 12 mei 1987 de haar door de Tweede Kamer toegezonden voorstellen van wet, gedrukt onder de nrs. 18 620, 18 875, 18 878, 19 333, 19 412, 19 602, 19 726, 19 811, 19 833, 19 835, 19 844 en 19 884, heeft aangenomen.

De Voorzitter stelt voor, deze brieven voor kennisgeving aan te nemen;

3. de volgende brieven:
een, van de minister van Justitie, over vrouwenhandel (19 700-VI, nr. 34);
twee, van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, te weten:
een, over de financiële gevolgen voor gemeenten van de stelselherziening (19 453, nr. 4);
een, ten geleide van het meerjarenplan Civiele Verdediging (19 963);
twee, van de minister van Onderwijs en Wetenschappen, te weten:
een, over de Onderwijsvoorrangswet (18 775, nr. 36);
een, ten geleide van het rapport 'Volgens dezelfde maatstaf' (19 700-VIII, nr. 60);